

A large, stylized number '28' is positioned in the background. The '2' is formed by a thick grey line that curves around the top and left, with a horizontal bar extending to the right. The '8' is formed by two overlapping circles, one above the other, with a thick grey outline. The number is semi-transparent, allowing the text and other elements to be seen through it.

Jaarverslag

Hof van discipline & raden van discipline

Jaarverslag 2018

Hof van discipline & raden van discipline

Inhoud

Jaarverslag 2018 > Inhoud

1.	Voorwoord en inleiding	5
2.	Over tuchtrechter en tuchtrecht	11
2.1	Algemeen	11
2.2	De tuchtcolleges	13
2.3	Samenstelling van de tuchtcolleges	13
2.4	Wie kan klagen?	14
2.5	Over wie kan worden geklaagd?	14
2.6	Waarover kan worden geklaagd?	15
2.7	Waar moet een klacht worden ingediend?	15
2.8	Instructie door de deken	15
2.9	Voorzittersbeslissing	16
2.10	Behandeling ter zitting	16
2.11	Openbaarheid	16
2.12	Hoger beroep	16
2.13	Maatregelen	17
2.14	Griffierecht en kostenveroordeling	18
2.15	Publicatie van beslissingen	18
2.16	Bijzondere procedures	19
2.17	Nadere informatie	21

3.	Jaarcijfers 2018	23
3.1	Raden van discipline	23
3.1.1	Aantal advocaten per raad van discipline	23
3.1.2	Aantal zaken	24
3.1.3	Inhoud beslissingen	26
3.1.4	Aard van de gegronde klachten	31
3.2	Hof van discipline	34
3.2.1	Aantal zaken	34
3.2.2	Herkomst hoger beroepszaken per raad van discipline	35
3.2.3	Inhoud beslissingen	35
3.2.4	Aard gegronde klachten	37
3.2.5	Bekrachtiging en vernietiging	37
3.2.6	Dekenbezwaren	38
3.2.7	Klachten tegen dekens	38
3.2.8	Beklagzaken	38
4.	Schorsingen en schrappingen	41
4.1	Onvoorwaardelijke schorsingen	41
4.2	Schrappingen	51
5.	Samenstelling colleges in 2018	59
	Hof van discipline	59
	Raad van Discipline Amsterdam	61
	Raad van Discipline Arnhem-Leeuwarden	62
	Raad van Discipline Den Haag	64
	Raad van Discipline 's-Hertogenbosch	65
6.	Links en informatie	67
	Colofon	68

Voorwoord en inleiding

Jaarverslag 2018 > Voor

5

Voor u ligt het jaarverslag van de raden en het hof van discipline met betrekking tot het jaar 2018. Bij een dergelijk verslag hoort een terugblik. In dit geval wordt het vizier niet enkel gericht op hetgeen in het jaar 2018 in het tuchtrecht voor de advocatuur is gebeurd, maar op een langer tijdvak. De schrijvers van dit voorwoord, de voorzitters van de raad van discipline in het ressort Den Haag en de raad in het ressort 's-Hertogenbosch, dragen in 2019 de (denkbeeldige) voorzittershamer na respectievelijk 6 jaar en 8 jaar over aan onze opvolgers. Wij maakten beiden voorafgaand aan het voorzitterschap al enkele jaren deel uit van de raad als plaatsvervangend voorzitter. In die eerste periode beperkten onze werkzaamheden zich hoofdzakelijk tot de behandeling van klachtzaken. Vanaf het moment dat wij voorzitter werden, kwam daar een veelheid aan taken bij, in de vorm van – onder meer – het aansturen van de griffie(r)s, het initiëren en voeren van zowel inhoudelijk als organisatorisch overleg met voorzitters en griffiers van andere raden en van het hof, en het voeren van overleg met ketenpartners (dekens, Nederlandse Orde van Advocaten, College van Toezicht op de Advocatuur, Ministerie van Justitie en Veiligheid). Deze taken zijn in aard en omvang in de loop van de jaren sterk toegenomen door de ontwikkelingen die we hierna kort zullen aanstippen en die hebben meegebracht dat het voorzitterschap voor ons beiden alles behalve een rustig bezit is geweest.

In de voorbije jaren hebben de raden zich zowel onderling als samen met het hof gericht op het ontwikkelen van een uniform beleid. Dat heeft geleid tot een gezamenlijke richtlijn kostenveroordeling, een wrakingsprotocol, meer gelijke werkprocessen en kennisuitwisseling. Ook zijn stappen gezet om de zittingen te digitaliseren. Na een aantal pilots in onder meer Amsterdam en Den Bosch zijn de zittingen van de Haagse raad nu al volledig digitaal, dat wil zeggen dat de (plaatsvervangend) voorzitters en de leden geen papieren dossiers meer hebben en de zittingen met een tablet doen.

Op initiatief van de Nederlandse Orde van Advocaten is op 2 juni 2015 de Stichting Ondersteuning Tuchtcolleges Advocatuur (SOTA) opgericht, die als doelstelling heeft de raden en het hof van discipline te ondersteunen bij de uitoefening van hun taken op het gebied van het tuchtrecht voor de advocatuur. De voorzitters hadden zitting in de stuurgroep die de oprichting van deze stichting heeft voorbereid. Vervolgens waren ze tot en met 2018 net als de landelijk deken van de Nederlandse Orde van Advocaten q.q. bestuurslid van deze stichting. Vanaf 2019 kent de SOTA een bestuur op afstand. Dit neemt niet weg, dat regelmatig overleg tussen de voorzitters en de SOTA noodzakelijk blijft.

Op de agenda staan nog een (beter) gezamenlijk automatiseringssysteem dat ook aansluiting heeft op het systeem van de lokale deken bij wie de klachten immers in eerste instantie worden ingediend, alsmede een verbeterd kwaliteits- en kennissysteem, waaraan reeds wordt gewerkt. Er is, kortom, nog het nodige te doen voor de raden en het hof.

In de eerste jaren van ons voorzitterschap (tot de wijziging van de Advocatenwet per 1 januari 2015) moest de griffier van de raad op grond van de Advocatenwet advocaat zijn. Dat bracht mee dat de meeste griffies van raden gehuisvest waren op een adres waar een advocatenkantoor gevestigd was. Thans zijn de griffies gehuisvest in een gerechtsgebouw (drie raden) dan wel het gebouw van de Raad voor de Rechtspraak (de raad Den Haag) en het hof van discipline. Alle medewerkers van de griffies zijn in loondienst van de SOTA.

Niet alleen organisatorisch, ook inhoudelijk is het tuchtrecht in de afgelopen jaren aan verandering onderhevig geweest. Het hof van discipline “ging om” op het punt van de kwaliteit van de dienstverlening. Werd in het verleden met name marginaal getoetst of de advocaat zijn werk goed had verricht, op 20 september 2013 oordeelde het hof: *“dat de tuchtrechter de kwaliteit van de dienstverlening in volle omvang toetst, maar bij zijn beoordeling rekening houdt met de vrijheid die de advocaat dient te hebben met betrekking tot de wijze waarop hij een zaak behandelt en met de keuzes waarvoor een advocaat bij de behandeling kan komen te staan. De vrijheid die de advocaat heeft met*

betrekking tot de wijze waarop hij een zaak behandelt en de keuzes waarvoor hij kan komen te staan zijn niet onbeperkt, maar worden begrensd door de eisen die aan de advocaat als opdrachtnemer in de uitvoering van die opdracht mogen worden gesteld en die met zich brengen dat zijn werk dient te voldoen aan datgene wat binnen zijn beroepsgroep als professionele standaard geldt. Die professionele standaard veronderstelt een handelen met de zorgvuldigheid die van een redelijk bekwame en redelijk handelende advocaat in de gegeven omstandigheden mag worden verwacht.” Het aanleggen van deze - terechte - kwaliteitstoets heeft het werk van de tuchtrechter verzaamd. Geregeld worden complete procesdossiers ter beoordeling aan raad en hof voorgelegd.

Op 1 januari 2015 werd de Advocatenwet op meerdere punten gewijzigd. Schorsingen en schrappingen werden openbaar. Voordat een klacht door de raad in behandeling wordt genomen, dient de klager voortaan een griffierecht van € 50, = te betalen, dat hij terugkrijgt als zijn klacht geheel of gedeeltelijk gegrond wordt bevonden. Verder kan de raad sindsdien bepalen dat (een deel van) de kosten van klager en ook de ten laste van de Nederlandse Orde van Advocaten komende kosten moeten worden betaald door een advocaat aan wie een maatregel wordt opgelegd naast een grondverklaring van de klacht. Ook kan het tuchtcollege voortaan een geldboete ten bate van de Staat opleggen. Stond tevoren nog in de wet dat zittingen met een kamer van vijf personen moesten worden gedaan, vanaf 2015 bepaalt artikel 47 dat een kamer in beginsel uit drie personen bestaat: een voorzitter en twee leden-advocaten. Als een zaak naar het oordeel van een van hen ongeschikt is voor een kamer van drie, wordt de behandeling voortgezet door een kamer van vijf. Het gevolg hiervan is dat steeds meer zaken worden behandeld door een kamer bestaande uit drie tuchtrechters.

De gewijzigde wet ging uit van een verplichte aansluiting van advocaten bij een klachten-en geschillenregeling. De gedachte was ook dat de geschillencommissie declaratiekwesities zou behandelen, zodat de begrotingsprocedure kon worden afgeschaft. De praktijk blijkt echter weerbarstiger. Omdat raden en hof alleen kunnen oordelen over excessief declareren, is er feitelijk een lacune ontstaan, waarvoor nog een oplossing moet worden gevonden. In 2018 is de Advocatenwet opnieuw gewijzigd. Deze wetswijziging heeft tot gevolg gehad dat alle kosten verbonden aan de tuchtrechtspraak, dus ook die van de (plaatsvervangend) voorzitters die tot dan toe door het Ministerie van Justitie en Veiligheid werden gedragen, uiteindelijk ten laste komen van de NOvA. Ook dit onderwerp, het opstellen van een begroting en de overleggen daarover met het Ministerie en de NOvA, hebben veel beslag op onze tijd gelegd.

In de afgelopen jaren zijn er ook ingrijpende wijzigingen in het tuchtrechtelijk toetsingskader geweest. Zo zijn bij de wetwijziging in 2015 de vijf kernwaarden voor de advocaat in de Advocatenwet opgenomen, is de Verordening op de Advocatuur ingevoerd en zijn per 1 maart 2018 nieuwe Gedragsregels geformuleerd. Ook de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme heeft gevolgen gehad voor het handelen van advocaten en de zorgvuldigheid die zij moeten betrachten.

Als men de gegevens van de raden van discipline van zes jaar geleden afzet tegen die van 2018 valt op dat de klachten die bij de raden zijn ingekomen in aantal drastisch zijn afgenomen: 1400 in 2012 tegenover 1004 in 2018. Of de in 2015 ingevoerde kostenveroordeling en griffierecht van € 50, = hierbij een rol spelen, is onduidelijk. Mogelijk worden thans in het voortraject bij de deken meer zaken afgewikkeld of geregeld dan destijds het geval was. Zeker is dat een aantal zaken, die voorheen voor de tuchtrechter werden gebracht, zoals overtreding van de controleregels, thans door de dekens worden afgedaan door middel van het opleggen van een boete. Verder kan een rol gespeeld hebben dat dekens vaker dan voorheen een zogenaamde dekenvisie geven op een klacht en dat dekens vaker bemiddelingsgesprekken houden. Daarmee kan voor klagers de spreekwoordelijke kou uit de lucht worden gehaald.

In 2012 werd 39 % van de door de raden afgedane klachten geheel of gedeeltelijk gegrond bevonden, tegenover 30,4 % in 2018. In 13,6 % van de gegrond bevonden klachten werd in 2012 een onvoorwaardelijke schorsing opgelegd, in 2018 was dat percentage 10 %. Daarentegen bedroeg het aantal geschrapte advocaten in 2012 13 (waarbij één advocaat in meerdere zaken deze maatregel opgelegd kreeg) en in 2018 14. Gelet op het lagere aantal klachten werden derhalve in het laatste jaar relatief meer advocaten geschraapt.

We hebben in de afgelopen jaren een grote diversiteit aan de zaken behandeld: zaken waarin advocaten ernstig over de schreef gingen, doordat hun bijstand qua inhoud of inzet (ver) onder de maat bleef of zij zich jegens hun wederpartijen of de rechterlijke macht onbehoorlijk gedroegen, maar ook klachten tegen advocaten die (vaak tegen een geringe vergoeding) veel meer deden dan redelijkerwijs gevegd kon worden, en dan toch geconfronteerd werden met een veelal ongegronde klacht.

Het tuchtrecht vormt een onmisbaar onderdeel om de kwaliteit van de advocatuur te borgen en dient eraan bij te dragen dat degene die een beroep doet op een advocaat ervan verzekerd kan zijn dat zijn zaak bij die advocaat in goede handen is. Onze wens is dat het tuchtrecht in de komende jaren aan effectiviteit zal winnen, in die zin dat er minder ongegronde klachten aan de raden worden voorgelegd en dat het geïntensiveerde toezicht van de dekens ertoe zal leiden dat de tuchtrechter (nog) sneller kan optreden tegen degenen die onder de maat van hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt presteren.

Mr. M.F. Baaij,
voorzitter Raad van Discipline in het ressort Den Haag
tot 1 maart 2019

Mr. W.E.A. Gimbrère-Straetmans,
voorzitter Raad van Discipline in het ressort 's-Hertogenbosch
tot 1 juli 2019

Over tuchtrechter en tuchtrecht

Jaarverslag 2018 > Orde

11

2.1 Algemeen

Wat te doen bij klachten over een advocaat?

Wie een klacht heeft over de eigen advocaat kan de klacht eerst met zijn advocaat en, als men er samen niet uitkomt, met diens klachtenfunctionaris bespreken. Informatie hierover is te vinden in de kantoorklachtenregeling die iedere advocaat moet hebben en publiceren. Leidt dit niet tot een oplossing, dan zijn er verschillende mogelijkheden. In sommige gevallen is men bij de deken en raad van discipline (de tuchtrechtelijke weg) aan het juiste adres, soms is bij de [Geschillencommissie Advocatuur](#) of de gewone [civiele rechter](#) meer te bereiken.

De [deken](#) van de plaatselijke orde van advocaten vervult een zogenaamde loketfunctie bij klachten over advocaten. Volgens de wet informeert de deken eenieder over de mogelijkheid tot klacht- en geschillenbeslechting en de mogelijkheid voor partijen om zich tot de rechter te wenden. Zo nodig verwijst de deken door naar andere instanties. Dat geldt dus ook als de klacht niet gaat over de eigen advocaat, maar bijvoorbeeld over de advocaat van de wederpartij. Informatie vindt u ook op de [website](#) van de Nederlandse Orde van Advocaten, de landelijke beroepsorganisatie.

Voor tuchtrechtelijke klachten geldt het volgende.

Wettelijke grondslag

Anders dan het verenigingstuchtrecht van bijvoorbeeld makelaars, maar evenals het tuchtrecht voor bijvoorbeeld notarissen, medici en accountants, is het advocatentuchtrecht bij wet geregeld. [Artikel 46 van de Advocatenwet](#) luidt als volgt :

De advocaten zijn aan tuchtrechtspraak onderworpen ter zake van enig handelen of nalaten in strijd met de zorg die zij als advocaat behoren te betrachten ten opzichte van degenen wier belangen zij als zodanig behartigen of behoren te behartigen, ter zake van inbreuken op het bepaalde bij of krachtens deze wet en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, de verordeningen van de Nederlandse orde en ter zake van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Deze tuchtrechtspraak wordt uitgeoefend in eerste aanleg door de raden van discipline en in hoger beroep, tevens in hoogste ressort, door het hof van discipline.

In artikel 46 en de artikelen die daarop volgen is de organisatie van de tuchtrechtspraak en de procedure geregeld.

Onpartijdig en onafhankelijk

De tuchtrechtspraak over advocaten wordt uitgeoefend door onafhankelijke rechtsprekende colleges: in eerste aanleg door de raden van discipline en in hoger beroep, tevens laatste instantie, door het hof van discipline.

De tuchtcolleges zijn geen onderdeel van de Orde van Advocaten; zij oordelen onafhankelijk en onpartijdig. De onpartijdigheid en rechterlijke professionaliteit worden extra gewaarborgd doordat er rechters in de colleges zitten. Bij de raden van beroep zijn de (plaatsvervangend) voorzitters rechter; in hoger beroep zijn de (plaatsvervangend) voorzitters en de kroonleden rechter. Evenals in bijvoorbeeld de tuchtcolleges voor medici, accountants en notarissen, zijn daarnaast beroepsgenoten onontbeerlijk voor de specifieke kennis en ervaring met betrekking tot het vak. Daarom zitten er ook advocaten in hof en raden van discipline (zie ook par. 2.3).

Het publieke belang en het belang van de beroepsgroep

Toezicht en tuchtrecht zijn middelen om de kwaliteit van de advocatuur te bevorderen. De tuchtrechtspraak is het sluitstuk van het toezicht dat door de lokale deken, de voorzitters van de elf plaatselijke orden van advocaten, wordt uitgeoefend. Op dat toezicht wordt weer zogenaamd 'systeemtoezicht' uitgeoefend door het [College van Toezicht](#). Dat bestaat uit één advocaat (de landelijke deken) en twee niet-advocaten. Een goede kwaliteit is in het belang van de beroepsgroep én in het belang van het publiek. De cliënt, maar

bijvoorbeeld ook de rechter, moet erop kunnen vertrouwen dat een advocaat zijn werk goed en integer doet.

Wijzigingen Advocatenwet

Met ingang van 1 januari 2015 is de Advocatenwet ingrijpend gewijzigd. Nadien zijn er enkele kleinere wijzigingen in de Advocatenwet van kracht geworden. Tenzij anders vermeld wordt in dit jaarverslag met 'Advocatenwet' bedoeld: de Advocatenwet zoals die luidde tot 1 januari 2019.

2.2 De tuchtcolleges

In Nederland zijn vier **raden van discipline**. De werkgebieden van de vier raden komen overeen met de ressorten van de vier gerechtshoven, te weten Amsterdam, Arnhem-Leeuwarden, Den Haag en 's-Hertogenbosch. Zaken in hoger beroep worden behandeld door het **hof van discipline**. Het werkgebied van het hof bestrijkt heel Nederland. De raden van discipline oordelen over tuchtklachten in eerste aanleg en het hof van discipline oordeelt in hoger beroep, tevens laatste instantie. Naast tuchtklachten behandelen de tuchtcolleges ook enkele verwante zaken, zoals dekenverzoeken om ordemaatregelen tegen advocaten (artikelen 60ab tot en met 60h Advocatenwet) en zaken op grond van artikelen 5, 9 en 13 Advocatenwet. Zie ook par. 2.16.

2.3 Samenstelling van de tuchtcolleges

Elke raad van discipline bestaat uit een voorzitter, plaatsvervangend voorzitters en (plaatsvervangend) leden-advocaten. De (plaatsvervangend) voorzitters zijn rechter; zij worden bij ministerieel besluit benoemd uit de leden van de rechterlijke macht met rechtspraak belast. De (plaatsvervangend) leden-advocaten worden gekozen door het College van Afgevaardigden, een besluitvormend orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten waarin alle plaatselijke advocatenordes zijn vertegenwoordigd.

Op zitting wordt een zaak behandeld door een kamer van de raad. Voor de zitting worden partijen uitgenodigd. De kamer wordt voorgezeten door de voorzitter of door één van de plaatsvervangend voorzitters. In de kamer zitten daarnaast twee of vier (plaatsvervangend) leden-advocaten.

Het hof van discipline bestaat uit een voorzitter, plaatsvervangend voorzitters, (plaatsvervangend) kroonleden en uit (plaatsvervangend) leden-advocaten. De (plaatsvervangend) voorzitters en kroonleden zijn rechter; zij worden bij koninklijk besluit benoemd uit de leden van de rechterlijke macht met rechtspraak belast. De leden-advocaten worden gekozen door het College van Afgevaardigden. Op zitting wordt het hoger

beroep behandeld door een kamer van het hof. De kamer wordt voorgezeten door de voorzitter of één van de plaatsvervangend voorzitters. In de kamer zitten daarnaast een of twee kroonleden en een of twee leden-advocaten.

Zowel de raden als het hof van discipline worden bijgestaan door griffiers . Deze worden door de tuchtcolleges benoemd en maken daarvan geen deel uit.

2.4 Wie kan klagen?

Een klacht kan door een belanghebbende worden ingediend (zie par. 2.7 voor het hoe en waar). Dat kan een cliënt zijn of een wederpartij of een derde die meent dat de norm uit [artikel 46 Advocatenwet](#) jegens hem is geschonden. Een klager kan klagen over handelen waardoor zij/hij (hierna aangeduid als: hij) rechtstreeks in zijn belang is getroffen. Over zaken met een algemeen belang kan de deken van de plaatselijke orde van advocaten klagen; zij/hij (hierna aangeduid als: hij) dient dan een zogeheten dekenbezwaar in bij de raad van discipline. De landelijk deken kan niet klagen bij de raad van discipline, maar wel in hoger beroep gaan tegen een uitspraak van een raad waar hij het om redenen van algemeen belang niet mee eens is.

Tenzij anders vermeld wordt in dit jaarverslag met ‘de deken’ de lokale deken bedoeld.

2.5 Over wie kan worden geklaagd?

Klachten moeten zich richten tegen individuele advocaten (onder wie advocaten in opleiding, de zogenoemde advocaten-stagiairs). Als een klager niet goed kan duiden wie de aan te spreken advocaat is, kan de deken die vraag in zijn onderzoek betrekken.

In uitzonderingsgevallen kan de klacht ook gericht worden tegen een kantoor of een maatschap. Het tuchtcollege is echter niet bevoegd om te oordelen over een niet-advocaat die bij een advocatenkantoor werkzaam is. Het tuchtrecht is van toepassing op in Nederland ingeschreven advocaten en onder voorwaarden op andere Europese-advocaten. Tegen een ex-advocaat kan ook worden geklaagd, voor zover het gedragingen betreft uit de tijd dat hij nog advocaat was (en de klagtermijn van in beginsel drie jaar nog niet is verlopen).

2.6 Waarover kan worden geklaagd?

De tuchtrechter toetst aan de norm die is neergelegd in [artikel 46 Advocatenwet](#). Zie par. 2.1.

Het handelen dat wordt getoetst aan die norm betreft ten eerste de belangenbehartiging. De norm is de zorg die ten opzichte van de cliënt in acht genomen moet worden. Ten tweede moet een advocaat de Advocatenwet, de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en lagere regelingen waaronder de verordeningen van de Nederlandse Orde van Advocaten naleven. Tot slot moet zij/hij (hierna aangeduid als: hij) zich gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Bij de invulling van de norm van artikel 46 Advocatenwet dienen ook onder meer de Gedragsregels als (de tuchtrechter niet bindende) richtlijnen te worden betrokken. De Nederlandse Orde van Advocaten heeft op 14 februari 2018 de [gedragsregels herzien](#). Voor gedragingen van advocaten tot die datum blijven de [Gedragsregels 1992](#) het richtsnoer.

2.7 Waar moet een klacht worden ingediend?

Een klacht over een advocaat moet – in beginsel binnen drie jaar – schriftelijk worden ingediend bij de wettelijk toezichthouder: de [deken](#) van de orde van advocaten in het arrondissement waar de advocaat kantoor houdt.

Nederland is ingedeeld in elf arrondissementen. Een advocaat is op grond van de Advocatenwet lid van de Nederlandse Orde van Advocaten én van de orde van advocaten van het arrondissement waarin hij kantoor houdt. De orde van advocaten in het arrondissement kent een bestuur, de raad van de orde, voorgezeten door de plaatselijke (ook aangeduid als: lokale) deken.

2.8 Instructie door de deken

De lokale deken moet volgens de wet elke bij hem ingediende klacht onderzoeken. Ook als de klager vraagt om directe doorzending naar de raad van discipline, moet de deken de klacht eerst onderzoeken (artikel 46c leden 2 en 3 Advocatenwet). Tijdens dat onderzoek zal de deken ook de beklagde advocaat in de gelegenheid stellen zijn standpunt naar voren te brengen. Een advocaat is verplicht de deken de gevraagde inlichtingen te verstrekken.

De deken onderzoekt de klacht en kan trachten te bemiddelen. Als de klacht daarmee niet is opgelost en de klager na het dekenonderzoek wil dat de zaak wordt doorgeleid naar de raad van discipline, moet de deken dit doen (nadat de klager € 50 griffierecht heeft betaald), zo bepaalt de wet.

Wanneer het een klacht tegen een deken betreft, wijst de voorzitter van het hof van discipline een deken in een ander ressort aan om de klacht te onderzoeken. In het geval dat de klacht vervolgens wordt doorgezonden naar een raad van discipline, is dat de raad van discipline in dat andere ressort.

2.9 Voorzittersbeslissing

In sommige gevallen kan de (plaatsvervangend) voorzitter van de raad van discipline een klacht nadat deze is ontvangen van de deken, zelf zonder zitting schriftelijk afdoen. Dat kan bijvoorbeeld als de klacht naar het oordeel van de voorzitter kennelijk ongegrond, kennelijk niet-ontvankelijk of van onvoldoende gewicht is. Als de klager het met deze beslissing niet eens is, kan hij daartegen binnen dertig dagen in verzet komen. Het verzet wordt door een meervoudige kamer van de raad op zitting behandeld. Als de raad van oordeel is dat het verzet ontvankelijk is, wordt het verzet inhoudelijk in behandeling genomen. Tegen een beslissing tot ongegrondverklaring van het verzet staat geen hoger beroep open.

2.10 Behandeling ter zitting

Als de klacht niet met een voorzittersbeslissing is afgedaan, worden partijen opgeroepen voor een behandeling ter zitting. Zij kunnen zich bij de behandeling door iemand laten bijstaan. Het is niet noodzakelijk dat die persoon een advocaat is.

2.11 Openbaarheid

De zittingen van de raden en hof van discipline zijn in beginsel openbaar. Zaken op grond van artikel 60b en verder van de Advocatenwet (zie par. 2.16) vormen een uitzondering: deze worden in principe behandeld met gesloten deuren.

2.12 Hoger beroep

Tegen de beslissingen van de raad kan in de door de wet bepaalde gevallen door partijen of de deken binnen dertig dagen hoger beroep worden ingesteld bij het hof van discipline. Ook de algemeen (landelijk) deken van de Nederlandse Orde van Advocaten kan hoger beroep instellen; hij doet dat alleen in bijzondere gevallen. Het hof van discipline beslist op de klachtonderdelen die in hoger beroep aan de orde komen. Het hof beslist in hoogste en laatste instantie. Cassatieberoep van een uitspraak van het hof is dus niet mogelijk.

Net als in eerste aanleg kan de (plaatsvervangend) voorzitter van het hof kennelijk niet-ontvankelijke of kennelijk ongegronde beroepen schriftelijk afwijzen. Tegen een dergelijke beslissing staat verzet open, dat door een meervoudige kamer van het hof in raadkamer of op een zitting wordt behandeld.

2.13 Maatregelen

Als de raad of het hof in hoger beroep een klacht gegrond verklaart, kan aan de verweerder een maatregel worden opgelegd. Mogelijke maatregelen zijn:

- waarschuwing
- berisping
- geldboete
- schorsing voor maximaal een jaar
- schrapping van het tableau

De tuchtrechtelijke geldboete staat sinds 1 januari 2015 in de Advocatenwet. Het maximumbedrag komt overeen met dat van de strafrechtelijke boete van de vierde categorie. Anders dan de vier andere maatregelen kan de geldboete ook gelijktijdig met een andere maatregel worden opgelegd. Het geld gaat naar de Staat.

Deze tuchtrechtelijke boete moet overigens worden onderscheiden van de bestuursrechtelijke boete, van maximaal het bedrag van de derde strafrechtelijke categorie, die de deken op grond van het nieuwe artikel 45g Advocatenwet in bepaalde gevallen kan opleggen.

Schorsing betekent dat de advocaat tijdelijk niet meer mag werken als advocaat, maar dat hij nog wel op het zogeheten tableau (het advocatenregister) blijft staan. Een schorsing kan zowel onvoorwaardelijk als voorwaardelijk worden opgelegd en kan variëren in duur van een week tot maximaal een jaar. Aan een voorwaardelijke schorsing kunnen bijzondere voorwaarden worden verbonden. De proeftijd bedraagt ten hoogste twee jaar. Als een advocaat zich vóór het einde van de proeftijd aan een in artikel 46 bedoelde gedraging heeft schuldig gemaakt en/of niet aan een opgelegde voorwaarde voldoet, kan de raad de voorwaardelijke maatregel omzetten in een onvoorwaardelijke. Een onherroepelijk onvoorwaardelijk geschorste advocaat mag gedurende de schorsing de titel van advocaat niet voeren en de praktijk niet uitoefenen. Hij mag ook niet optreden in procedures waarbij de bijstand van een advocaat niet verplicht is.

Schrapping heeft dezelfde gevolgen als schorsing, maar is in beginsel niet tijdelijk maar voor altijd. In theorie kan ook een geschrapte advocaat, net als andere juristen die voldoen aan bepaalde wettelijke voorwaarden, weer om inschrijving op het tableau vragen, maar dat zal na een tuchtrechtelijke schrapping niet snel goed gevonden worden door de plaatselijke orde van advocaten (artikel 4 Advocatenwet).

De tuchtrechter kan verder als bijkomende maatregel bij een berisping, boete, schorsing of schrapping bepalen dat de uitspraak met vermelding van de naam van de advocaat moet worden openbaar gemaakt (artikel 48 lid 5 Advocatenwet).

Daarnaast kan het tuchtcollege in de beslissing, op verzoek van de klager of uit zichzelf (“ambtshalve”) uitspreken dat de beklaagde advocaat jegens de klager niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt (artikel 48 lid 9 Advocatenwet).

De maatregelen worden pas van kracht als de beslissing waarin de maatregel is opgelegd onherroepelijk is geworden. Een beslissing van een raad van discipline is onherroepelijk als ofwel het hof van discipline deze heeft bekrachtigd, ofwel niet binnen dertig dagen hoger beroep is ingesteld, ofwel een ingesteld hoger beroep wordt ingetrokken.

2.14 Griffierecht en kostenveroordeling

Als de klacht geheel of gedeeltelijk gegrond wordt verklaard, moet de betrokken advocaat volgens de wet het door de klager betaalde griffierecht van € 50 aan hem vergoeden.

Daarnaast kan zowel raad als hof van discipline een kostenveroordeling uitspreken. Dat kan volgens de wet als de klacht gegrond is verklaard en een maatregel is opgelegd. De uitgangspunten die de tuchtrechters hanteren bij de toepassing van deze bepalingen in de praktijk hebben zij gepubliceerd in [richtlijnen](#).

2.15 Publicatie van beslissingen

De uitspraken van de raden en het hof worden geanonimiseerd gepubliceerd op www.tuchtrecht.nl. Deze geanonimiseerde publicatie moet worden onderscheiden van de in par. 2.13 genoemde bijkomende maatregel van openbaarmaking met naamsvermelding.

Daarnaast moet de Nederlandse Orde van Advocaten sinds 2015 onherroepelijke schorsingen en schrappingen met vermelding van de naam van de advocaat publiceren in het advocatenregister, het openbare gedeelte van het zogenaamde ‘**tableau**’ (artikel 8a Advocatenwet). De schorsingen blijven daarin tien jaar voor eenieder zichtbaar, tenzij de tuchtrechter in de schorsingsbeslissing de inzagetermijn op grond van artikel 8a lid 3 Advocatenwet heeft verkort. Geschrapte advocaten zijn niet meer vindbaar op het tableau. Let op: Het gaat hier alleen om schorsingen en schrappingen op klachten die na 1 januari 2015 zijn ingediend. Dus ook als er op het tableau “Geen tuchtrechtelijke beslissingen voor deze advocaat” staat, kunnen er aan de betreffende advocaat wel eerder maatregelen zijn opgelegd.

Verder publiceert de Nederlandse Orde van Advocaten op grond van artikel 8b Advocatenwet een lijst met de namen van onherroepelijk onvoorwaardelijk geschorste en geschrapte advocaten. Ook hierbij gaat het alleen om schorsingen en schrappingen op klachten die na 1 januari 2015 zijn ingediend.

2.16 Bijzondere procedures

Naast de gewone klachtprocedure kunnen bij de tuchtcolleges ook onder meer de volgende bijzondere procedures worden gevoerd. De artikelnummers verwijzen naar de Advocatenwet.

Spoedshalve schorsing (artikel 60ab en volgende)

De artikel 60ab-procedure is een spoedvoorziening, een soort kort geding in tuchtzaken. Op grond van artikel 60ab kan de lokale deken aan de raad van discipline vragen om een advocaat onmiddellijk te schorsen of een voorlopige voorziening te treffen. Het gaat om uitzonderlijke gevallen die om direct ingrijpen vragen en waarin niet gewacht kan worden tot de gewone ‘bodem’-tuchtprocedure is doorlopen. Volgens de wet moet een ernstig vermoeden zijn gerezen van een handelen of nalaten waardoor een in artikel 46 beschermd belang ernstig is of dreigt te worden geschaad. Een schorsing of voorlopige voorziening op grond van artikel 60ab gaat direct in; tegen deze beslissing staat hoger beroep bij het hof van discipline open, maar dit schorst niet de werking van de beslissing. Na de spoedbeslissing moet de deken binnen een redelijke termijn, doorgaans zes weken, de bodemzaak (dat wil zeggen de gewone tuchtprocedure) aanhangig maken bij de raad van discipline. Dat hoeft alleen niet als het om een beslissing op grond van het tweede lid van artikel 60ab gaat; die beslissing geldt zolang de advocaat is gedetineerd.

Onbehoorlijke praktijkuitoefening (artikel 60b en volgende)

De artikel 60b-procedure is geen echt tuchtrecht, het gaat hier om een praktische ordemaatregel. Als een advocaat er tijdelijk of blijvend geen blijk van geeft zijn praktijk behoorlijk uit te kunnen oefenen, kan de deken op grond van artikel 60b de raad van discipline vragen om schorsing voor onbepaalde tijd en/of een voorziening. Gedacht kan worden aan langdurige ziekte van de advocaat of andere oorzaken voor het niet op orde zijn van de praktijk. Tegen deze beslissing staat hoger beroep bij het hof van discipline open, maar dit schorst niet de werking van de beslissing. De deken kan ook eerst de voorzitter van de raad verzoeken om een onderzoek in te laten stellen naar de toestand van de praktijk van de advocaat (artikel 60c). Deze procedures zijn in beginsel niet openbaar.

Weigering inschrijving advocaat (artikel 5)

Een jurist die aan de wettelijke voorwaarden voldoet kan een verzoek indienen tot inschrijving als advocaat. Als de raad van de plaatselijke orde van advocaten weigert het verzoek in behandeling te nemen, kan de klager beklag doen bij het hof van discipline.

Bijzondere schrapping kort na beëdiging (artikel 9)

De raad van de plaatselijke orde van advocaten kan een advocaat in het eerste jaar na zijn beëdiging in bepaalde uitzonderlijke gevallen schrappen. Dat kan bijvoorbeeld als de advocaat vóór zijn beëdiging zaken voor de raad heeft verzwegen die zo ernstig zijn dat de advocaat, als ze bekend waren geweest, niet tot de beëdiging zou zijn toegelaten. Tegen de schrappingsbeslissing kan de advocaat in beroep bij het hof van discipline.

Weigering aanwijzing advocaat (artikel 13)

Als een rechtzoekende zelf geen advocaat kan vinden in een zaak waarin een advocaat nodig is, kan hij op grond van artikel 13 de deken vragen hem een advocaat aan te wijzen. Op een dergelijk verzoek beslist de deken van de orde van advocaten in het arrondissement waar de rechtszaak gaat plaatsvinden. Als de deken het verzoek afwijst, kan de rechtzoekende beklag doen bij het hof van discipline. Het hof beoordeelt of de deken in redelijkheid tot zijn besluit heeft kunnen komen.

2.17 Nadere informatie

Nadere informatie is te vinden op:

www.raadvandiscipline.nl

www.radenvandiscipline.nl

www.hofvandiscipline.nl

www.advocatenorde.nl

Uitspraken, geanonimiseerd:

www.tuchtrecht.nl

Jaarcijfers 2018

3.1 Raden van discipline

3.1.1 Aantal advocaten per raad van discipline

Uit onderstaande tabel blijkt hoe de 17.784 Nederlandse advocaten verdeeld zijn over de werkgebieden van de verschillende raden van discipline. De werkgebieden van de raden van discipline komen overeen met de ressorten van de gerechtshoven (zie ook par. 2.2).

Ressort	aantal advocaten per 31 december 2018
Amsterdam	6475
Arnhem-Leeuwarden	4477
Den Haag	3966
's-Hertogenbosch	2866
Totaal	17.784

Elk ressort bestaat weer uit een aantal arrondissementen, waarvan de grenzen samenvallen met de grenzen van de lokale orden van advocaten. De advocaten waren als volgt verdeeld over de arrondissementen.

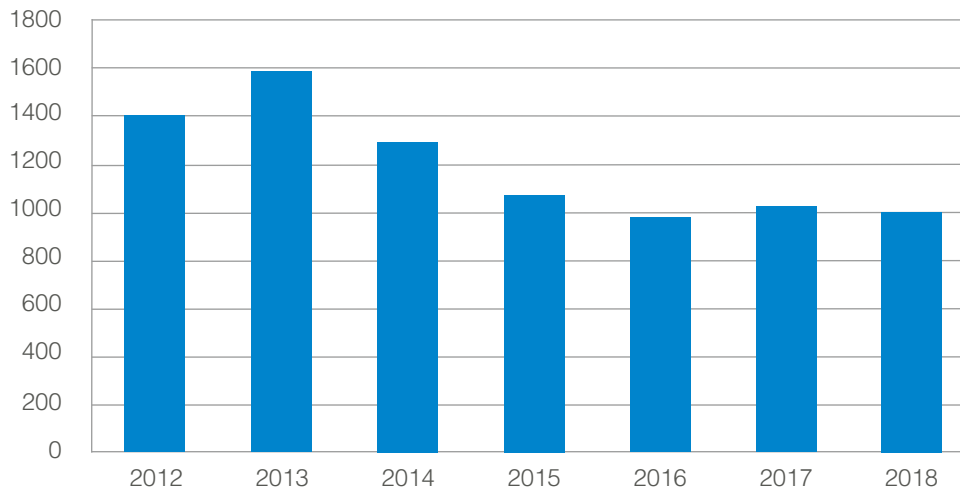
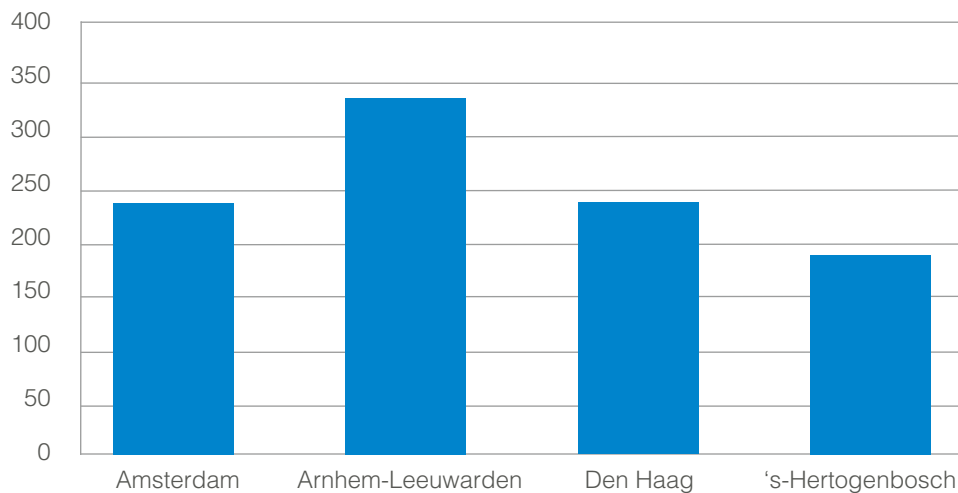
Arrondissement	advocaten		ressort
Amsterdam	5636		
Noord-Holland	839	+	
		6475	Amsterdam
Midden-Nederland	1848		
Noord-Nederland	766		
Gelderland	1191		
Overijssel	672	+	
		4477	Arnhem-Leeuwarden
Den Haag	1922		
Rotterdam	2044	+	
		3966	Den Haag
Limburg	759		
Oost-Brabant	1130		
Zeeland-West-Brabant	977	+	
		2866	's-Hertogenbosch
Totaal		17.784	

(bron: Jaarverslag Nederlandse Orde van Advocaten 2018)

3.1.2 Aantal zaken

In 2018 zijn bij de raden van discipline 1004 nieuwe zaken binnengekomen; zie onderstaande tabel. In 2017 waren dat er 1020, in 2016 waren dat er 988 en in 2015 waren het er 1078. Al met al lijkt de instroom van klachten zich te stabiliseren.

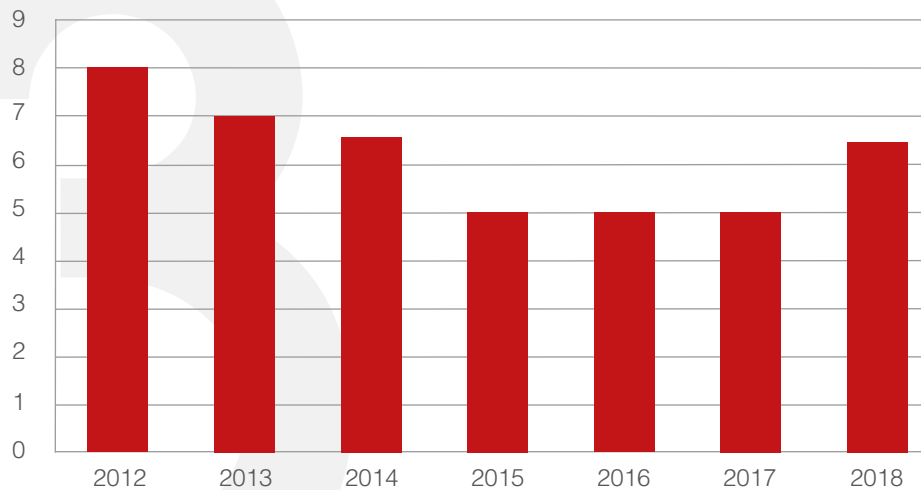
Ingekomen	Afgedaan	Eindvoorraad	In behandeling
2018	2018	2017	eind 2018
1004	966	576	614

Instream klachten alle raden**Instream klachten per raad in 2018**

De raden hebben 966 zaken afgedaan in 2018. In werkelijkheid hebben de raden overigens aanmerkelijk meer beslissingen genomen. Tussenbeslissingen en voorzittersbeslissingen waartegen verzet is ingesteld (175 zaken) vallen namelijk niet onder 'afgedane zaken.'

De gemiddelde doorlooptijd in 2017 is vijf maanden. In 2018 was dit zes en een halve maand (vanwege capaciteitsproblemen). Het gaat hier om de tijd tussen binnenkomst van een reguliere klacht bij de raad en de beslissing; zie onderstaand diagram.

gemiddelde doorlooptijden alle raden (in maanden)

3.1.3 Inhoud beslissingen

Gewone en bijzondere beslissingen

De raden behandelen vooral tuchtklachten, ingediend door een klager of door de deken. In tabel 3.1.3.1 hieronder is vermeld hoe in het verslagjaar door de raden van discipline, dus in eerste aanleg, is geoordeeld over die reguliere tuchtklachten (artikel 48 Advocatenwet). Daarnaast werden kleinere aantallen bijzondere zaken behandeld, zoals verzoeken om spoedschorsing, wraking en herziening. De beslissingen in die bijzondere zaken staan verderop, in tabel 3.1.3.2.

Tabel 3.1.3.1 tuchtrechtelijke oordelen artikel 48 Advocatenwet

Oordeel artikel 48	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Totaal	% van totaal
ongegrond/niet ontvankelijk	148	173	146	128	595	70%
gegrond/geen maatregel	16	10	13	3	42	5%
gegrond/waarschuwing	27	32	25	29	113	13%
gegrond/berisping	14	7	12	9	42	5%
gegrond/voorwaardelijke geld- boete	0	1	0	0	1	0%
gegrond/onvoorwaardelijke geldboete	0	0	0	0	0	0%
gegrond/voorwaardelijke schorsing	4	9	4	6	23	3%
gegrond/onvoorwaardelijke schorsing	8	2	13	3	26	3%
gegrond/schrapping (aantal besl)	3	2	6	3	14	1%
Totaal	220	236	219	181	856	100%
<i>waarvan gegrond:</i>	72	63	73	53	261	30%
<i>aantal door raad van discipline geschrapte advocaten</i>	3	2	6	3	14	
<i>geldboete naast andere maat- regel</i>	1	1	0	0	2	

In de tabel worden onder 'ongegrond/niet-ontvankelijk' begrepen: zowel de voorzittersbeslissingen met het oordeel klacht kennelijk ongegrond en/of (kennelijk) niet-ontvankelijk waartegen geen verzet is ingesteld, als de raadsbeslissingen met het oordeel verzet ongegrond of niet-ontvankelijk of klacht niet-ontvankelijk en/of ongegrond. Onder 'gegrond' worden ook begrepen de beslissingen waarin een klacht deels gegrond en deels ongegrond wordt verklaard.

In het cijfer 'gegrond/voorwaardelijke schorsing' zitten alleen de geheel voorwaardelijke schorsingen. De onvoorwaardelijke schorsingen waarvan een deel voorwaardelijk is opgelegd vallen in de categorie 'gegrond/onvoorwaardelijke schorsing'. Iets vergelijkbaars geldt voor de categorieën 'gegrond/voorwaardelijke geldboete' en 'gegrond/onvoorwaardelijke geldboete'. Bij laatstgenoemde categorieën gaat het overigens alleen om boetes die als enige maatregel zijn opgelegd. Vaak wordt echter een geldboete samen met een andere maatregel opgelegd; in dat geval is de boetebeslissing vermeld in de onderste regel van de tabel: 'geldboete naast maatregel'.

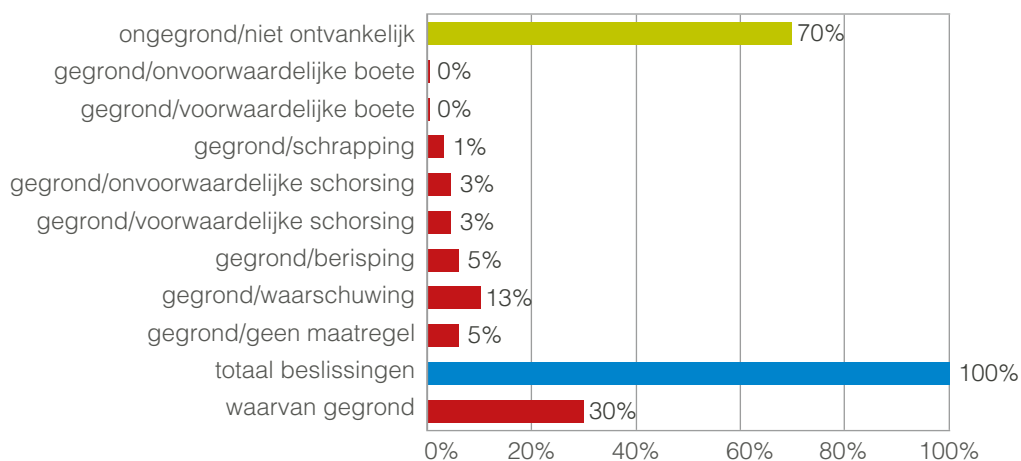
Het cijfer 'aantal door raad van discipline geschrapte advocaten' geeft het aantal advocaten weer dat door een raad van discipline in 2018 van het tableau is geschrapt. In 2018 zijn er 14 advocaten van het tableau geschrapt.

Bij deze tabel moet worden bedacht dat de meeste van de oordelen inmiddels onherroepelijk zijn; enkele zijn inmiddels in hoger beroep vernietigd (hetgeen soms leidt tot een lichtere of zwaardere maatregel) of zijn nog niet onherroepelijk omdat de hogerberoepsprocedure nog loopt. In ongeveer een kwart van de gevallen wordt hoger beroep ingesteld, waarna het hof van discipline de uitspraak van de raad in veel gevallen bekrachtigt en soms vernietigt. Met die kanttekeningen kan over de oordelen van de raden in onderstaande tabel het volgende worden opgemerkt.

gegrond/ongeground

Evenals in vorige jaren was ongeveer een derde van de klachten gegrond. Van de 856 tuchtrechtelijke oordelen die de raden van discipline in 2018 op grond van artikel 48 Advocatenwet gaven, luidden er 595 ongegrond of niet-ontvankelijk. De resterende 261 klachten waren (deels) gegrond.

Oordelen 2018

Lichte/zware maatregelen

Uit tabel 3.1.3.1 en het staafdiagram blijkt verder het volgende. Het totale aantal van 856 (in 2017: 836) tuchtrechtelijke oordelen was naar inhoud als volgt verdeeld: 70% ongegrond of niet-ontvankelijk, 5% gegrond zonder maatregel, 13% waarschuwing, 5% berisping, 3% voorwaardelijke schorsing, 3% onvoorwaardelijke schorsing, 1% schrapping. De raden legden in 2018 3 geldboetes op, 2 samen met een andere maatregel.

Deze percentages waren vorige jaren globaal hetzelfde, dus er werd in 2018 niet beduidend zwaarder of lichter gestraft.

Zolang er overigens nog hoger beroep mogelijk of aanhangig zijn, de door een raad opgelegde maatregelen nog niet in. In hoofdstuk 4 zijn de schorsingen en schrappingen die in 2018 onherroepelijk zijn geworden samengevat.

Het aantal schrappingsbeslissingen is van 18 (betreffende 14 advocaten) in 2017 naar 14 (betreffende 14 advocaten) in 2018 gegaan. Deze aantallen fluctueren nogal per jaar en het gaat om te kleine aantallen om er conclusies over trends aan te kunnen verbinden.

Niet alle zaken worden overigens afgedaan met een tuchtrechtelijk oordeel. Sommige klachtzaken eindigen op andere wijze, zoals door intrekking van de klacht of verwijzing. Dit verklaart het verschil tussen het totaal aantal tuchtrechtelijke oordelen in tabel 3.1.3.1 en het totaal aantal afgedane zaken in tabel 3.1.2.

Overigens kan bij uitzondering een afgedane zaak twee tuchtrechtelijke oordelen bevatten, namelijk als de geldboete samen met een andere maatregel wordt opgelegd.

Zie paragraaf 2.13 voor een nadere toelichting op de inhoud van de verschillende maatregelen die de tuchtrechter kan opleggen.

Let op: de tabellen in deze paragraaf bevatten de in 2018 door de raden gegeven beslissingen; sommige zijn nog niet definitief omdat er nog hoger beroep openstaat of loopt.

Naast de in tabel 3.1.3.1 vermelde oordelen over tuchtklachten hebben raden en voorzitters ook nog andere beslissingen genomen, bijvoorbeeld op verzoeken van de deken om een ordemaatregel wegens onbehoorlijke praktijkuitoefening (artikel 60b) of op wrakingsverzoeken. Van de bijzondere beslissingen zijn de aantallen vermeld in tabel 3.1.3.2.

Tabel 3.1.3.2 Bijzondere beslissingen

Bijzondere beslissingen 2017	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Totaal
tenuitvoerlegging voorwaardelijke schorsing	0	1	4	1	6
wrakingsverzoek ongegrond/ niet-ontvankelijk	1	7	3	2	13
wrakingsverzoek toegewezen	0	0	1	1	2
herzieningsverzoek afgewezen	0	2	0	2	4
herzieningsverzoek toegewezen	0	0	0	0	0
verzoek art. 60ab afgewezen	0	0	1	0	1
60ab toegewezen (schorsing en/of voorlopige voorziening)	0	0	0	2	2
verzoek art. 60b afgewezen	0	0	0	1	1
60b toegewezen (schorsing onbepaalde tijd en/of voorziening)	3	0	1	0	4

Bezwaren en verzoeken ingediend door deken

De tuchtrechtelijke oordelen in tabel 3.1.3.1 zijn door de raden van discipline gegeven over òf een klacht van een belanghebbende òf een dekenbezwaar (zie ook par. 2.4). In 2018 beslisten de raden 64 keer op een dekenbezwaar. 5 daarvan werden ongegrond of niet ontvankelijk verklaard, de overige 59 waren gegrond.

Verder dienden de dekens bij de raden nog bijzondere verzoeken in, bijvoorbeeld om spoedschorsing van een zieke of gedetineerde advocaat. In tabel 3.1.3.2 is te zien dat de raden daarop als volgt beslisten:

- 60ab: 3 beslissingen; 2 toegewezen; 1 afgewezen
- 60b: 5 beslissingen; 4 toegewezen; 1 afgewezen
- 6 lasten tot tenuitvoerlegging van eerder voorwaardelijk opgelegde schorsingen.

In 2017 wezen de raden vijf 60ab- en zes 60b-verzoeken toe en gaven zij zes lasten tot tenuitvoerlegging.

Over de aard van de bijzondere procedures op grond van de artikelen 60ab en 60b Advocatenwet kunt u meer lezen in paragraaf 2.16.

1,5% advocaten op vingers getikt

Al met al werd er op 17.784 Nederlandse advocaten in 2018 (261+6+1+5 =) 273 keer ingegrepen door de tuchtrechter. Dit betekent dus dat 1,5 % van de advocaten met een – lichtere of zwaardere – ongunstige beslissing te maken kreeg. Dat is iets minder dan in het voorgaande jaar. In 2017 was er sprake van een krappe 2% van de advocaten die op de vingers is getikt. Om die cijfers in perspectief te plaatsen is het goed te bedenken dat advocaten doorgaans werken in een situatie waar slechts één partij kan winnen en de andere partij dus ontevreden is.

3.1.4 Aard van de gegronde klachten

Waar gaan de klachten meestal over? Een aantal bijzondere categorieën van gegronde klachten wordt afzonderlijk geregistreerd; die staan vermeld in onderstaande tabel 3.1.4.1.

Let op: het totaalcijfer is niet gelijk aan het totaal aantal gegronde verklaarde klachten; veel gegronde klachten vallen immers in geen van deze categorieën en anderzijds kan een klacht in meerdere categorieën vallen. In één beslissing van een raad van discipline wordt vaak op meer klachtonderdelen beslist.

Tabel 3.1.4.1 Aard van de gegronde klachten

Aard van de gegronde klacht	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Totaal
hfd. 6 VODA (derdengelden, contanten, etc.)	7	7	0	2	16
Gedragsregels 17-19 (declareren etc.)	3	8	6	15	32
Toevoegingsperikelen	1	3	4	3	11
Gedragsregel 15 (belangenconflict)	9	7	2	4	22
Opleidingspunten	0	2	0	2	4
Geheimhouding	1	0	0	5	6
Communicatie met de cliënt	25	13	24	19	81
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering	0	1	0	0	1
Prestatie onder de maat	25	23	26	31	105

Kunnen uit deze cijfers conclusies worden getrokken over de ontwikkeling van de kwaliteit van de advocatuur? Dat is lastig. Omdat de aantallen nogal fluctueren per jaar en omdat het statistisch gezien per categorie gaat om kleine aantallen, kunnen uit deze cijfers geen betrouwbare conclusies over trends worden getrokken.

Wel is duidelijk dat wederom de meeste gegronde klachten vielen in de categorie 'prestatie onder de maat', gevolgd door de klachten over communicatie met de eigen cliënt. Vergeleken daarbij werd over financiële en diverse andere onderwerpen (veel) minder geklaagd.

Uit de volgende tabel 3.1.4.2. blijkt dat verreweg het meest werd geklaagd over de eigen advocaat, respectievelijk de advocaat van de wederpartij.

Tabel 3.1.4.2 Over welke partij wordt geklaagd

Beslissingen 2018 over	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Totaal
eigen advocaat	111	86	92	82	371
advocaat wederpartij	120	59	44	44	267
advocaten onderling	9	3	11	4	27
klachten van derden	12	9	7	9	37
varia	25	6	2	8	41
klacht van de deken	19	15	19	11	64
klacht tegen de deken	18	6	4	7	35

De meeste klachten zien op het brede gebied van het civiele (burgerlijk) recht. Daaronder vallen de volgende categorieën: Arbeidsrecht, BOPZ, Civiel-overig, Curator + Faillissementsrecht, Familierecht, Huurrecht, Insolventierecht-overig, Letselschade, Nalatenschap/erfrecht en Ondernemingsrecht.

Op de tweede plaats staan Bestuursrecht en Vreemdelingenrecht. Zie tabel 3.1.4.3.

Tabel 3.1.4.3 Rechtsgebieden klachten

Rechtsgebied in 2018	Totaal
Arbeidsrecht	36
Bestuursrecht	34
BOPZ	3
Civiel-overig	217
Curator + Faillissementsrecht	23
Familierecht	125
Huurrecht	27
Insolventierecht	1
Letselschade	13
Nalatenschap / erfrecht	12
Ondernemingsrecht	14
Strafrecht	44
Tuchtrecht	17
Vreemdelingenrecht	6

Tenslotte blijkt uit tabel 3.1.4.4. dat het grootste deel van de klachten wordt ingediend door burgers, op grote afstand gevolgd door bedrijven.

Tabel 3.1.4.4 Hoedanigheid klager

Hoedanigheid klager in 2018	Totaal
Advocaat	70
Bedrijf	92
Burger	478
Burger en advocaat	5
Niet geregistreerd	44

3.2 Hof van discipline

3.2.1 Aantal zaken

2018 (2017)	ingekomen	afgedaan	in behandeling eind 2018 (2017)
Hof van discipline	369 (357)	321 (360)	188 (93)

De op 1 januari 2018 in werking getreden Wet doorberekening toezicht en tuchtrecht juridische beroepen heeft een zware wissel getrokken op het behoorlijk functioneren van het hof van discipline. Uitvloeisel van de wet is dat de kosten die verband houden met het toezicht en tuchtrecht van het hof van discipline worden doorbelast aan de beroepsgroep, de NOvA.

De begrotingscyclus 2018 ten aanzien van het hof van discipline is als gevolg hiervan tamelijk chaotisch verlopen. Bovendien hebben in 2018 onder de plaatsvervangend voorzitters om verschillende redenen veel mutaties plaatsgevonden. Het presidium (het overleg van voorzitters) is gedurende het hele jaar 2018 substantieel onderbezet gebleven. Daarbij komt dat de hiervoor genoemde financiële perikelen tot grote behoedzaamheid noopten. De financiële perikelen in samenhang met de geschetste personele problemen hebben ertoe geleid dat de voorgenomen resultaten zoals beschreven in het jaarplan 2018 niet zijn gehaald.

Het aantal ingekomen zaken is ondanks de invoering van griffierechten in dit jaar 2018 met 369 zaken iets gestegen (2017: 357 en 2016: 337). In de begroting 2018 is rekening gehouden met een instroom van 390 zaken. Het aantal afgedane zaken is gedaald (2018: 321, 2017: 360 en 2016: 393). In de begroting is rekening gehouden met het afdoen van 375 zaken. De werkvoorraad is ultimo 2018 verdubbeld.

De doorlooptijd van een procedure bij het hof was in 2018 gemiddeld vijf maanden. Bij de raden van discipline is dat eveneens gemiddeld vijf maanden. Zodoende kan een tuchtprocedure in twee instanties afgerond zijn in tien maanden. Het hof acht deze totale gemiddelde doorlooptijd van minder dan een jaar na indiening van de klacht bij de raden adequaat. Naar verwachting zal de gemiddelde doorlooptijd bij het hof in 2019 vanwege de hogere werkvoorraad wel toenemen.

3.2.2 Herkomst hoger beroepszaken per raad van discipline¹

Raad van discipline	2018	(2017)
Amsterdam	53	(62)
Arnhem-Leeuwarden	62	(51)
Den Haag	60	(43)
's-Hertogenbosch	56	(48)
Totaal	231	(204)

Zoals vermeld in paragraaf 3.1 houdt het merendeel van het totaal aantal advocaten in Nederland per 1 januari 2019 (17.784) kantoor in het arrondissement Amsterdam (6475), gevolgd door Arnhem-Leeuwarden (4477), Den Haag (3966) en 's-Hertogenbosch (2866).

3.2.3 Inhoud beslissingen

Als hoger beroep wordt ingesteld tegen een tuchtrechtelijk oordeel van een raad van discipline, wordt de oorspronkelijke klacht of het dekenbezwaar door het hof van discipline al dan niet gegrond verklaard. De uitkomsten in hoger beroep staan in onderstaande tabel.

Zoals reeds opgemerkt in par. 3.1.3, worden echter niet alle zaken afgedaan met een oordeel van de tuchtrechter. Daarnaast geldt voor het hof van discipline wat in de noot bij par. 3.2.2. is opgemerkt. Een en ander verklaart waarom het totaal aantal oordelen in onderstaande tabel lager ligt dan het totaal aantal afgedane zaken in tabel 3.2.1.

¹ Het verschil tussen het totaal aantal van de raden van discipline afkomstige zaken en de bij het hof van discipline nieuw ingekomen zaken moet worden gezocht in de omstandigheid dat het hof van discipline in een aantal gevallen als eerste en enige instantie kennis neemt van een dossier (te denken valt aan verwijzingen naar een andere raad van discipline of deken, beklagzaken op grond van art. 13 Advocatenwet, herzieningen en zaken op de voet van art. 4, 5 en 9 Advocatenwet).

Tabel 3.2.3.1 Tuchtrechtelijke oordelen

	2018	(2017)
ongegrond/niet ontvankelijk	116	(114)
gegrond/geen maatregel	4	(6)
gegrond/waarschuwing	35	(31)
gegrond/berisping	12	(12)
gegrond/voorwaardelijke boete	0	(1)
gegrond/onvoorwaardelijke boete	0	(0)
gegrond/voorwaardelijke schorsing	9	(4)
gegrond/onvoorwaardelijke schorsing	9	(10)
gegrond/schrapping	10	(7)
Totaal	195	(185)
<i>waarvan gegrond:</i>	79	(71)
<i>aantal geschrapte advocaten²</i>	10	(7)
<i>geldboete naast andere maatregel</i>	0	(7)

Tabel 3.2.3.2 Bijzondere beslissingen

	2018	(2017)
Wrakingsverzoek ongegrond/niet-ontvankelijk	4	(11)
Wrakingsverzoek gegrond	0	(0)
Herzieningsverzoeken ongegrond/niet-ontvankelijk	3	(3)
Herzieningsverzoeken gegrond	0	(1)
60ab bekrachtigd/hoger beroep niet-ontvankelijk	0	(3)
60ab vernietigd	0	(0)
60b bekrachtigd	0	(1)
60b vernietigd/andere voorziening	0	(1)

² Zie ook de toelichting bij tabel 3.1.3.1 op onder meer de categorie “aantal geschrapte advocaten”.

3.2.4 Aard gegronde klachten

Waar gaan de door het hof gegrond verklaarde klachten meestal over?

In de categorie ‘*gegronde klacht over de eigen advocaat*’ hebben de klachten in de meeste gevallen betrekking op de kwaliteit van de dienstverlening; daarna op de communicatie met/ bejegening van de cliënt; en ten slotte op de financiën.

In de categorie ‘*gegronde klacht over de advocaat van de wederpartij*’ hebben de meeste klachten betrekking op de in acht te nemen zorg jegens de wederpartij.

Gegronde dekenklachten hebben vaak betrekking op het (ruime) begrip ‘wat in het algemeen niet betaamt.’

3.2.5 Bekrachtiging en vernietiging

Het hof van discipline wees 205 beslissingen in hoger beroep, ingesteld tegen een beslissing van een raad van discipline.³ Een beslissing kan (geheel of gedeeltelijk) worden bekrachtigd, (geheel of gedeeltelijk) worden vernietigd of het beroep kan niet-ontvankelijk worden verklaard. In het laatste geval kan het hof geen inhoudelijk oordeel vellen over de klacht. Als een klacht in hoger beroep wordt ingetrokken terwijl de raad de klacht gegrond had bevonden, beoordeelt het hof of de zaak verder moet worden behandeld in het algemeen belang. Als dat niet het geval is, vernietigt het hof de beslissing van de raad en verstaat dat niet meer op de klacht behoeft te worden beslist.

	2018	(2017)
Bekrachtiging (en overwegend bekrachtiging)	125	(115)
Vernietiging (en overwegend vernietiging)	41	(35)
Niet-ontvankelijk	29	(38)
Klacht ingetrokken en hof verstaat dat niet meer behoeft te worden beslist	14	(10)
Totaal	205	(198)

Het hof heeft in 2018, net als in 2015, 2016 en 2017, meer beslissingen van de raad bekrachtigd dan vernietigd. Het aantal vernietigingen is in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen.

³ Buiten dit aantal vallen onder meer de beslissingen die zijn genomen in de beklagzaken, wrakingen en herzieningen.

3.2.6 Dekenbezwaren

Het hof heeft in appel geoordeeld op 22 dekenbezwaren. De uitkomsten van deze procedures waren als volgt.

	2018	(2017)
Bezwaar (geheel of gedeeltelijk) gegrond	22	(15)
Bezwaar ongegrond	0	(0)
Bezwaar ingetrokken en hof verstaat dat niet meer behoeft te worden beslist	3	(0)

3.2.7 Klachten tegen deken

In 2018 is door het hof twee keer een beroep behandeld dat tegen een beslissing van een raad van discipline op een klacht tegen een deken was ingesteld. Daarvan was één klacht ongegrond en één klacht was niet ontvankelijk. Daarnaast is een derde klacht ingetrokken. Het hof heeft die klacht tegen de deken dan ook niet beoordeeld. Het verschil met 2017 ziet er als volgt uit:

	2018	(2017)
Klacht gegrond	0	(1)
Klacht ongegrond	1	(0)
Klacht of hoger beroep niet-ontvankelijk	2	(1)

3.2.8 Beklagzaken

Naast hoger beroepsprocedures tegen beslissingen van raden op een klacht, kunnen bij het hof andere procedures spelen. In artikel 5 AW-procedures betreft het een beklag tegen de weigering van de raad van de plaatselijke orde van advocaten om een verzoek tot inschrijving als advocaat in behandeling te nemen. In artikel 9 AW-procedures betreft het een beroep van een advocaat tegen de bijzondere schrapping door de raad van de plaatselijke orde van advocaten kort na beëdiging. In artikel 9j AW-procedures gaat het om een beroep van een advocaat tegen de weigering door de secretaris van de algemene raad van de Nederlandse Orde van Advocaten tot aantekening op het tableau (het advocatenregister) als advocaat bij de Hoge Raad. In artikel 13 AW-procedures gaat het om een beklag van een cliënt tegen een afwijzende beslissing van de lokale deken om een advocaat aan te wijzen.

In deze procedures heeft het hof als volgt beslist.

	2018	(2017)
Art 5 gegrond	2	(0)
Art 5 ongegrond / niet-ontvankelijk	7	(1)
Art 9 gegrond	0	(0)
Art 9 ongegrond	0	(1)
Art 9j gegrond	0	(0)
Art 9j ongegrond	1	(1)
Art 13 gegrond	4	(3)
Art 13 ongegrond	24	(37)

Het aantal beklagzaken waarin het hof een beslissing heeft genomen, is in 2018 gedaald (van 42 beslissingen in 2017 naar 35 beslissingen in 2018).

Schorsingen en schrappingen

Ter verduidelijking van de door de tuchtrechter opgelegde zware maatregelen volgt hieronder een overzicht van de uitspraken van de raden (voor zover tegen die uitspraken geen hoger beroep is ingesteld) en het hof van discipline, waarin een schorsing of schrapping is opgelegd. Deze schorsingen en schrappingen zijn in 2018 onherroepelijk geworden. Wat de schorsingen betreft gaat het hier om (deels) onvoorwaardelijke schorsingen ex artikel 48 Advocatenwet van maximaal een jaar (zie par. 2.13). Het betreft korte samenvattingen van de uitspraken. De volledige, geanonimiseerde, uitspraken vindt u op www.tuchtrecht.nl.

4.1 Onvoorwaardelijke schorsingen

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 15 januari 2018, 17-831/DB/ZWB/D, ECLI:NL:TADRSHE:2018:30

Advocaat heeft een wegens verdenking van oplichting gedetineerde cliënt op verzoek van de echtgenote van die cliënt een document ter overboeking van een bedrag van € 50.000,- laten ondertekenen. Advocaat heeft geheimhoudingsplicht geschonden door, nadat hij door de politie was aangehouden, tijdens het politieverhoor te verklaren over de persoon van de cliënt, de zaak en bij de zaak betrokken personen. Advocaat heeft in twee

tuchtrechtelijke beslissingen uitgesproken proceskostenveroordelingen niet tijdig voldaan. Dekenbezwaar in alle onderdelen gegrond. Mede gelet op tuchtrechtelijk verleden van de advocaat is een schorsing van 4 weken, waarvan 2 weken voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar, opgelegd. De raad heeft de termijn ex 8a lid 3 verkort tot 2 jaar.

Hof van Discipline, 5 februari 2018, 170143, ECLI:NL:TAHVD:2018:28

Dekenbezwaar. Het beroep van verweerder tegen de beslissing van de raad dat het bezwaar gegrond is en verweerder de maatregel van een schorsing van twee maanden waarvan een maand voorwaardelijk is opgelegd, wordt verworpen nu het zonder gronden is ingesteld. Het hof beoordeelt ambtshalve de beslissing van de raad om de termijn van artikel 8a lid 3 Advocatenwet te verkorten tot nihil. Verkorting van de termijn tot nihil is op grond van de wet niet mogelijk. Het hof ziet aanleiding om de termijn van 10 jaar tot een periode van 2 jaar te verkorten, gelet op de leeftijd van verweerder en de positieve wijziging in zijn praktijkvoering.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 26 februari 2018, 17-830/DB/ZWB/d, ECLI NL TADRSH 2018:200

Advocaat is tuchtrechtelijke beslissingen niet nagekomen, heeft de ordebijdrage niet voldaan en heeft onvoldoende opleidingspunten behaald. Het dekenbezwaar is gegrond. Aan de advocaat is een voorwaardelijke schorsing voor de duur van 4 weken opgelegd. De raad heeft de termijn ex 8a lid 3 verkort tot 2 jaar.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 1 maart 2018, 18-094 DB/OB/verzoek ex artikel 60ab, ECLI:NL:TADRSH:2018: 23

Advocaat heeft structureel en stelselmatig contante betalingen van cliënten aanvaard zonder nota's, zonder kwitanties af te geven en zonder deze betalingen af te dragen aan zijn toenmalig werkgever resp. de Raad voor Rechtsbijstand. Gehandeld in strijd met kernwaarden onafhankelijkheid en integriteit. Schorsing voor onbepaalde tijd op grond van art. 60ab.

Hof van Discipline, 9 maart 2018, 170276, ECLI:NL:TAHVD:2018:46

Het hoger beroep beperkt zich tot de maatregel van onvoorwaardelijke schorsing door de raad. Hoewel het handelen van verweerder in het verleden een onvoorwaardelijke schorsing rechtvaardigt, oordeelt het hof dat de tenuitvoerlegging van een eerder opgelegde voorwaardelijke schorsing verweerder kennelijk aan het denken heeft gezet, zodanig dat hij de problemen - die de deken aanleiding hebben gegeven tot het indienen van een nieuw dekenbezwaar - en de resterende vraagpunten alsnog (praktisch) volledig heeft opgelost en ook concrete stappen heeft gezet in de vorm van het volgen van een cursus en therapie om herhaling in de toekomst te

voorkomen. Gelet op deze recente ontwikkelingen en de visie van de deken daarop, ziet het hof aanleiding de opgelegde maatregel aan te passen in die zin dat een geheel voorwaardelijke schorsing wordt opgelegd voor een langere periode dan door de raad bepaald, namelijk voor 8 weken.

Hof van Discipline, 26 maart 2018, 170293, ECLI:NL:TAHVD:2018:50

Klacht tegen de advocaat van klagsters man. Anders dan de raad acht het hof het klachtonderdeel dat verweerder de zaak van de man heeft aangenomen ondanks het advies van de instelling om dat niet te doen, ongegrond. Niet valt in te zien waarom verweerder de zaak van de man niet zou mogen aannemen. De klachtonderdelen die zien op de wijze waarop verweerder aan de aangenomen zaak uitvoering heeft gegeven, zijn wel gegrond. Beoordeeld dient te worden of verweerder zich op zorgvuldige wijze ervan heeft vergewist dat de man bij het geven van de opdracht aan verweerder en omtrent de inhoud, omvang en voortduren daarvan daadwerkelijk in staat was zijn wil te bepalen. Verweerder heeft zich te zeer verlaten op zijn eigen inschatting van de geestestoestand van de man. Hij heeft alvorens mee te werken aan de herroeping van het testament verzuimd op adequate en verifieerbare wijze onderzoek te doen. Daarmee heeft hij niet voldaan aan de zorgvuldigheidsnorm. Verweerder heeft bij de behartiging van de belangen van de man zonder redelijk doel de belangen van de wederpartij onnodig of onevenredig geschaad. Verweerder heeft, ondanks dat er vele signalen waren te twijfelen aan een toereikende volmacht, lichtzinnig gehandeld en is zelfs na waarschuwing van de behandelend psycholoog doorgegaan met de uitvoering daarvan en daarmee onnodig schade toegebracht aan de naaste omgeving van de man, waaronder klagster. Schending kernwaarde onafhankelijkheid. Voorwaardelijke schorsing 4 weken. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 26 maart 2018, 170279, ECLI:NL:TAHVD:2018:52

De gedragingen die de advocaat worden verweten - brandstichting en vernieling van een woning - hebben zich in de privésfeer voorgedaan. Met de raad is het hof van oordeel dat de verweten gedraging in het licht van zijn beroepsuitoefening absoluut ongeoorloofd moeten worden geacht. De verweten gedragingen raken de integriteit van een advocaat. De verweten gedragingen zijn daarmee vatbaar voor een tuchtrechtelijke toetsing. De raad acht bewezen dat door toedoen van verweerder brand heeft gewoed in de vakantiewoning van klagster en dat hij ook overigens vernielingen heeft aangebracht in die woning. In zijn beroepschrift heeft verweerder slechts aangegeven dat de raad van onjuiste feiten is uitgegaan, dat de weergave van zijn verklaring door zijn voormalig werkgever onjuist is en dat de politie hem niet heeft staande- of aangehouden. Verweerder verzuimt echter zijn stellingen nader te onderbouwen dan wel te concretiseren. Hij geeft geen

verklaring hoe de brand zou kunnen zijn ontstaan en de vernielingen zijn verricht. Klacht gegrond. Onvoorwaardelijke schorsing van 26 weken. Bekrachtiging.

Hof van Discipline, 9 april 2018, 170338, ECLI:NL:TAHVD:2018:56

Grotendeels gegronde klacht tegen eigen advocaat. Verweerder heeft niet (financieel) integer gehandeld door niet te beschikken over een deugdelijke klachtenregeling, klachten niet door te leiden aan zijn klachtenfunctionaris, na te laten klager adequaat te adviseren over zijn rechtspositie en procesrisico's en klager onvoldoende te informeren over de mogelijkheid van gefinancierde rechtsbijstand. Verweerder heeft bovendien niet deskundig gehandeld door getuigenverhoren onvoldoende met klager voor te bereiden, na te laten op grond van het BBA de vernietiging van de opzegging in te roepen en na te laten zich op het standpunt te stellen dat de juiste opzegtermijn in acht genomen had moeten worden. Het hoger beroep beperkt zich tot de door de raad opgelegde maatregel van voorwaardelijke schorsing voor de duur van één maand. Het verwijtbare handelen betreft geen incidentele schending maar een veelomvattende ernstige schending van kernwaarden van de advocatuur. De omstandigheid dat verweerder niet eerder tuchtrechtelijk is veroordeeld, maakt dat volstaan kan worden met een voorwaardelijke schorsing. Uitsluitend omdat de periode van een maand geen standaard afgebakend aantal dagen kent, wordt de uitspraak van de raad in zoverre vernietigd en wordt aan verweerder een voorwaardelijke schorsing opgelegd voor de duur van vier weken. Bekrachtiging voor het overige. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 20 april 2018, 170288, ECLI:NL:TAHVD:2018:66

Klacht over eigen advocaat. Verweerder is ernstig tekort geschoten in de kwaliteit van de dienstverlening die van hem als een redelijk handelend advocaat verwacht had mogen worden. Verweerder heeft niet getracht de arbeidsovereenkomst in onderling overleg te beëindigen en heeft pas, na toewijzing van de loonvordering, de kantonrechter verzocht de arbeidsovereenkomst te beëindigen. Het hof passeert de stelling van verweerder dat hij de mogelijkheid van een ontbindingsverzoek met zijn cliënt heeft besproken, nu verweerder dit niet schriftelijk heeft vastgelegd en klaagster dit gemotiveerd betwist. Verweerder legt ook geen enkel bewijs over van zijn stelling dat hij klaagster heeft geïnformeerd over de afwijzende beschikking van de kantonrechter, zodat het hof ook dit klachtonderdeel gegrond verklaart. Verweerder erkent dat hij er niet mee bekend was dat hoger beroep mogelijk was tegen de beschikking van de kantonrechter en dat hij dus niet met klaagster daarover heeft gesproken. Van een advocaat die een cliënt bijstaat in een arbeidszaak mag worden verwacht dat hij op de hoogte is van de meest recente wetgeving en jurisprudentie. Verweerder

heeft erkend dat hij heeft verzuimd in hoger beroep van grieven te dienen tegen het vonnis van de rechtbank. Ook heeft verweerder niet of onvoldoende gereageerd op verzoeken van de (opvolgend) advocaat van klaagster. Van verweerder had mogen verwacht dat hij de naam en adresgegevens van zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar direct aan de (opvolgend) advocaat had doorgegeven nadat zij daarom verzocht. Klacht in alle onderdelen gegrond, onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van 26 weken. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 23 april 2018, 170290, ECLI:NL:TAHVD:2018:70

Klacht tegen eigen advocaat dat sprake is van excessief declareren en geen inzicht is gegeven in de urenspecificaties is ook in hoger beroep gegrond. Gezien de aard en omvang van de zaak en het bedrag dat de wederpartij op aanspraak van klaagster heeft betaald is het totaal honorarium, waarvan een deel resultaat gerelateerd, excessief. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat verweerder klaagster zeer onduidelijk heeft geïnformeerd over hetgeen hij in rekening zou brengen. Een advocaat dient zijn cliënt op regelmatige basis inzicht te geven in de door hem bestede tijd en verrichte werkzaamheden, ook als de declaraties zijn of worden betaald door de verzekeraar van de wederpartij. Nergens uit blijkt dat verweerder urenoverzichten heeft verstrekt. Voorwaardelijke schorsing van 13 weken met als bijzondere voorwaarde dat verweerder het resultaat gerelateerd honorarium aan klaagster terugbetaalt. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 25 mei 2018, 170306, ECLI:NL:TAHVD:2018:100

Onvoorwaardelijke schorsing naar aanleiding van dekenbezwaar. Verweerder heeft gehandeld op een wijze die een behoorlijk advocaat niet betaamt door in op voorhand kansloze zaken beroep in cassatie in te stellen en niet te voldoen aan artikel 7.6 Voda, door in strijd te handelen met gedragsregel 8 en door zijn cliënten niet te informeren over het feit dat hij zijn aantekening als bedoeld in artikel 9j lid 1 Advocatenwet op korte termijn zou verliezen. Voorts heeft verweerder misbruik gemaakt van toevoegingsgelden (publieke middelen) en zijn cliënten in feite laten betalen voor valse hoop. Hij is in ten minste drie zaken opgetreden als 'postbus-advocaat' door zich voor een cliënt in cassatie te stellen terwijl niet hij, maar een niet-cassatieadvocaat de cassatiezaak inhoudelijk heeft behandeld. Dat zijn ernstige vergrijpen die de kernwaarden van de advocatuur raken. Gelet op de ernst van de feiten is een schorsing voor de duur van vier weken passend en geboden. Bekrachtiging beslissing raad.

Hof van Discipline, 8 juni 2018, 180038D, ECLI:NL:TAHVD:2016:267

Tuchtprocesrecht. Verweerster heeft binnen de beroepstermijn pro forma beroep ingesteld. Verweerster heeft geen nadere gronden ingediend (binnen de beroepstermijn) noch anderszins gereageerd op berichten van het hof. Het beroep is in het geheel niet onderbouwd en onvoldoende concreet om als met redenen omkleed te kunnen worden aangemerkt en te kunnen worden behandeld (vgl. art. 56 lid 3 Advocatenwet). Beroep verworpen. Schorsing onherroepelijk.

Hof van Discipline, 22 juni 2018, 170340, ECLI:NL:TAHVD:2018:125

Dekenbezwaar. Zie ook 170339. Het hoger beroep richt zich uitsluitend tegen de door de raad opgelegde maatregel (schorsing voor de duur van 32 weken, waarvan 16 weken voorwaardelijk). Verweerder heeft in strijd gehandeld met de kernwaarden integriteit en onafhankelijkheid. Verweerder heeft in wezen een schijnprocedure gevoerd waarbij hij de wederpartij en zijn advocaat bewust buiten spel heeft gezet en de rechter op het verkeerde been heeft gezet waardoor niet is onderkend dat het om een schijnprocedure ging. Verweerder heeft zich zo met de belangen van zijn cliënt geïdentificeerd dat hij heeft gehandeld op een wijze die een advocaat onwaardig is. Het hof acht de opgelegde maatregel passend. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 22 juni 2018, 170339, ECLI:NL:TAHVD:2018:126

Klacht tegen advocaat van de wederpartij. Zie ook 170340. Het hoger beroep richt zich uitsluitend tegen de door de raad opgelegde maatregel (schorsing voor de duur van 32 weken, waarvan 16 weken voorwaardelijk). Verweerder heeft in strijd gehandeld met de kernwaarden integriteit en onafhankelijkheid. Verweerder heeft in wezen een schijnprocedure gevoerd waarbij hij de wederpartij en zijn advocaat bewust buiten spel heeft gezet en de rechter op het verkeerde been heeft gezet waardoor niet is onderkend dat het om een schijnprocedure ging. Verweerder heeft zich zo met de belangen van zijn cliënt geïdentificeerd dat hij heeft gehandeld op een wijze die een advocaat onwaardig is. Het hof acht de opgelegde maatregel passend. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Raad van Discipline Den Haag, 25 juni 2018, 18-046/DH/RO,**ECLI:NL:TADRSGR:2018:136**

Gegronde klacht over eigen advocaat. Verweerder heeft geen werkzaamheden verricht voor het door klager betaalde voorschot van € 917,50 en heeft dit voorschot - evenals als het dossier in de zaak van klager - niet aan klager geretourneerd. Ook was verweerder onvoldoende onbereikbaar voor klager en heeft hij niet adequaat op diens verzoeken gereageerd. Schorsing van 8 weken, waarvan 4 weken voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar, onder de bijzondere voorwaarden dat verweerder binnen 14 dagen na dagtekening

van de beslissing aan de deken moet hebben aangetoond: 1) dat hij het van klager ontvangen voorschot ter hoogte van € 917,50 aan klager heeft terug betaald en 2) dat hij het dossier in de zaak van klager aan klager heeft geretourneerd.

Hof van Discipline, 9 juli 2018, 180071, ECLI:NL:TAHVD:2018:134

Verweerder heeft in de letselschadezaken van klagers niet de financiële zorg betracht zoals een behoorlijk advocaat betaamt, voor zover hij een verboden prijsafsprake heeft gemaakt met betrekking tot een percentage over het behaalde resultaat en voor zover hij op voorhand aanspraak heeft gemaakt op verrekening van zijn honorarium met de opbrengst van de zaak. Anders dan de raad is het hof van oordeel dat uit het dossier voldoende blijkt dat met klagers afspraken zijn gemaakt over het afzien van gefinancierde rechtshulp en het in rekening brengen van werkzaamheden tegen een uurtarief. Niet is gebleken dat verweerder bij de verzekeraar bevoorschotting van zijn kosten heeft gevraagd, zoals van een deskundig advocaat verwacht had mogen worden. Het hof matigt de door de raad opgelegde voorwaardelijke schorsing tot vier weken. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 9 juli 2018, 170308, ECLI:NL:TAHVD:2018:130

Klacht tegen eigen advocaat. Nu het hof niet kan vaststellen dat de advocaat excessief heeft gedeclareerd wordt dit klachtonderdeel in hoger beroep alsnog ongegrond verklaard. De klacht dat de advocaat verzuimd heeft facturen te sturen naar klager is gegrond. Een advocaat dient zijn cliënt op regelmatige basis inzicht te geven in de door hem bestede tijd. Ook het ontvangen van contante betalingen zonder daarvoor een betalingsbewijs af te geven is in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Het hof kan niet vaststellen dat de echtgenote van klager opdrachtgever van de advocaat is geweest en dus dat de advocaat de echtgenote onjuiste heeft geïnformeerd over de met zijn bijstand samenhangende kosten. Dit klachtonderdeel is daarom ongegrond. Klager is niet ontvankelijk in zijn klacht dat de advocaat aan hem betaalde bedragen buiten de administratie heeft gehouden. Het klachtrecht komt aan de deken toe. De advocaat heeft in ieder geval voor een tweetal constant aan hem betaalde bedragen geen kwitanties verstrekt, zodat dit klachtonderdeel gegrond is. Schorsing voor de duur van vier maanden. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 20 augustus 2018, 170002, ECLI:NL:TAHVD:2018:151

Klacht over advocaat wederpartij. Advocaat schendt kernwaarden deskundigheid, integriteit en onafhankelijkheid door namens zijn cliënt kansloze/nutteloze procedures te starten tegen klagers in privé. Voorts heeft hij het (dreigen met het) doen van strafrechtelijke aangifte als pressiemiddel gebruikt. Tevens is hij verantwoordelijk voor grievend taalgebruik door één

van zijn juridisch medewerkers. De slotconclusie is dat verweerder een structurele kruistocht jegens klagers voert. Schorsing drie maanden vanaf moment dat verweerder zou worden toegelaten tot het tableau. Kostenveroordeling.

Hof van Discipline, 3 september 2018, 180098, ECLI:NL:TAHVD:2018:175

Het hof bepaalt de ingangsdatum van de schorsing die door de raad aan verweerder is opgelegd, nu verweerder zijn hoger beroep tegen de beslissing van de raad heeft ingetrokken (artikel 56 lid 5 Advocatenwet).

Hof van Discipline, 3 september 2018, 180099, ECLI:NL:TAHVD:2018:176

Het hof bepaalt de ingangsdatum van de schorsing die door de raad aan verweerder is opgelegd, nu verweerder zijn hoger beroep tegen de beslissing van de raad heeft ingetrokken (artikel 56 lid 5 Advocatenwet).

Raad van Discipline Den Haag, 10 september 2018, 18-305/DH/RO, ECLI:NL:TADRSGR:2018:192

Klacht over eigen advocaat. Verweerder is tekortgeschoten in zijn communicatie met klager en is met klager gemaakte afspraken niet nagekomen. Alles overziend, en mede gelet op het tuchtrechtelijk verleden van verweerder, acht de raad de maatregel van onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van 4 weken passend en geboden.

Raad van Discipline Den Haag, 10 september 2018, 18-339/DH/RO, ECLI:NL:TADRSGR:2018:191

Klacht van collega-advocaat gegrond. Ondanks vele verzoeken en sommaties heeft verweerder geweigerd om tot afrekening in de overgenomen zaken over te gaan. Dit is onder meer in strijd met de kernwaarde integriteit, die ook de financiële integriteit omvat. Mede in aanmerking genomen het tuchtrechtelijk verleden van verweerder, het feit dat verweerder niet heeft gereageerd op verzoeken van de deken om op de klacht te reageren en het feit dat hij zonder berichtgeving niet ter zitting is verschenen, acht de raad de maatregel van onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van 26 weken passend en geboden. De raad betreft daarbij dat uit het tuchtrechtelijk verleden van verweerder blijkt dat aan hem bij beslissing van 11 juni 2018 de maatregel van schrapping van het tableau is opgelegd, onder meer vanwege het feit dat verweerder herhaaldelijk niet heeft gereageerd op verzoeken en berichten van de deken. Bij beslissing van 16 juli 2018 heeft de raad aan verweerder bovendien de maatregel van onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van 26 weken opgelegd omdat verweerder onvoldoende bereikbaar was voor een cliënt en de met die cliënt gemaakte afspraken niet is nagekomen.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 24 september 2018, 18-348/DB/ZWB/D, ECLI:NL:TARDSHE:2018:134

Advocaat is niet ter zitting van de rechtbank verschenen en heeft de uitspraak van de rechtbank pas na een rappel van klagers en na bijna 4 weken aan klagers toegezonden. Advocaat heeft na overname van de zaak door een andere advocaat het dossier van klagers niet tijdig conform de afspraak aan hun nieuwe advocaat toegestuurd en onjuiste mededelingen gedaan over de termijn van hoger beroep en de instantie waar het beroep moest worden ingesteld.

Klacht gegrond. Mede gelet op tuchtrechtelijk verleden is een voorwaardelijke schorsing van twee weken opgelegd. De raad heeft de termijn ex art. 8a lid 3 Advocatenwet verkort tot twee jaar.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 22 oktober 2018, 18-512/DB/ZWB/D, 18-513/DB/ZWB, ECLI:NL:TARDSHE:2018:139

Advocaat stond zichzelf bij in echtscheidingszaak en heeft daarbij onvoldoende professionele distantie in acht genomen. De inhoud en toonzetting van de correspondentie van de advocaat aan de rechtbank, de deken, klagsters advocaat en klagster passen een behoorlijk handelend advocaat niet en zijn onnodig grievend. Dekenbezwaar gegrond. Aan de advocaat is een Voorwaardelijke schorsing voor de duur van vier weken opgelegd. De raad heeft de termijn ex art. 8a lid 3 verkort tot twee jaar.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 22 oktober 2018, 18-512/DB/ZWB/D, 18-513/DB/ZWB, ECLI:NL:TARDSHE:2018:139

Verweerder stond zichzelf bij in echtscheidingszaak en heeft daarbij onvoldoende professionele distantie in acht genomen. Inhoud en toonzetting van verweerders correspondentie aan de rechtbank, de deken, klagsters advocaat en klagster passen een behoorlijk handelend advocaat niet en zijn onnodig grievend. Klacht gegrond. Aan de advocaat is een voorwaardelijke schorsing voor de duur van vier weken opgelegd. De raad heeft de termijn ex art. 8a lid 3 tot twee jaar verkort.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 22 oktober 2018, 18-496/DB/OB / TUL, ECLI:NL:TARDSHE:2018:136

Advocaat heeft zich binnen de proeftijd schuldig gemaakt aan een in art. 46 Advocatenwet bedoelde gedraging. De raad heeft ex art. 48e Advocatenwet de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk aan verweerder opgelegde schorsing voor de duur van een week gelast.

Hof van Discipline, 29 oktober 2018, 180140D, ECLI:NL:TAHVD:2018:226

Dekenbezwaar. Het dekenbezwaar heeft een grote overlap met de klacht van klagers en deze deken in zaak 180139. Er is geen grond dezelfde gedragingen tweemaal te beoordelen. Verder betreft het dekenbezwaar het feit dat verweerder de aansprakelijkstelling van klagers in 180139 niet direct heeft gemeld bij de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar. Het hof oordeelt dat verweerder een structureel beeld van onzorgvuldig handelen vertoont waardoor de belangen van klagers zijn geschaad. Voorwaardelijke schorsing van 2 weken. Proceskostenveroordeling. Gedeeltelijke vernietiging beslissing raad.

Hof van Discipline, 29 oktober 2018, 180139, ECLI:NL:TAHVD:2018:228

Klacht tegen eigen advocaat. Verweerder heeft stukken niet fatsoenlijk en gestructureerd aan het gerechtshof aangeleverd. Tevens appel van de deken voor maatregel en verzoek om uitspraak onzorgvuldig rechtshulpverlening. Verweerder heeft niet de zorgvuldigheid betracht die een behoorlijk rechtshulpverlener betaamt (art. 48 lid 9 jo. 57 lid 2 Aw), nu verweerder doorlopend fouten heeft gemaakt in de echtscheidingsprocedure van klager die een structureel beeld geven van onzorgvuldig handelen. Schorsing 4 weken voorwaardelijk.

Hof van Discipline, 7 december 2018, 180119, ECLI:NL:TAHVD:2018:215

Klacht over eigen advocaat. Afrekeningsperikelen in letselschadezaak met voorwaardelijke toevoeging. Onvoldoende inzicht gegeven in de door verweerder gewenste wijze van betaling voor zijn werkzaamheden. Verweerder heeft ten onrechte gedeclareerd terwijl toevoeging nog niet was ingetrokken en gedreigd met staken werkzaamheden als klager de declaratie niet zou betalen dan wel zou instemmen met verrekening daarvan met van de verzekeraar (te) ontvangen voorschotten. Mede gelet op tuchtrechtelijk verleden van verweerder wordt voorwaardelijke schorsing van één week opgelegd. Bekrachtiging beslissing raad.

Raad van Discipline Amsterdam, 17 december 2018, 18-709/A/A/D, ECLI:NL:TADRAMS:2018:240

Dekenbezwaar. De advocaat is de uit de Wwft voortvloeiende verplichting tot (verscherpt) cliëntenonderzoek niet nagekomen. Daarnaast had de advocaat een melding aan de FIU moeten doen van een ongebruikelijke transactie. De transactie die heeft plaatsgevonden betreft namelijk het ontvangen van gelden van Monegaskische bankrekeningen van respectievelijk een Panamese en een Monegaskische vennootschap, bij de oprichting waarvan trustkantoren in Panama respectievelijk Monaco betrokken waren, op de derdengeldenrekening van de advocaat. De gelden zijn overgeboekt door een persoon waarvan de advocaat wist dat die verdachte was in een strafrechtelijk

onderzoek en de op de derdengeldenrekening ontvangen gelden zijn vervolgens overgeboekt naar een bankrekening in Dubai. Er was geen verklaarbare reden om de gelden via de derdengeldenrekening van de advocaat te laten lopen. Gelet op al die omstandigheden bestond voor de advocaat aanleiding te veronderstellen dat de transactie verband zou kunnen houden met witwassen of terrorismefinanciering en daarom had hij de transactie moeten melden. Of de advocaat bewust heeft meegewerkt aan witwassen, is uiteindelijk ter beoordeling aan de strafrechter. Er loopt nog een strafrechtelijk onderzoek waarin de advocaat verdachte is. De advocaat heeft naast de Wwft ook in strijd gehandeld met de Advocatenwet, de Verordening op de advocatuur en de Gedragsregels. De raad komt tot de conclusie dat de advocaat het algemeen belang heeft geschonden door hem als advocaat toekomstige privileges te misbruiken en vindt dat met niet minder kan worden volstaan dan een onvoorwaardelijke schorsing van 24 weken.

Hof van Discipline, 21 december 2018, 180158, ECLI:NL:TAHVD:2018:212

Klacht over eigen advocaat gedeeltelijk gegrond. Verweerder heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld door klaagster structureel geen, althans onvoldoende informatie te geven over/in de lopende zaken, niet voor te lichten over de goede en kwade kansen van een kort geding, niet te informeren over een zitting, zonder dat met klaagster te bespreken niet op de zitting te verschijnen en niet in kennis te stellen van het vonnis dat vervolgens is geweest. Schorsing voor de duur van vier weken. Bekrachtiging beslissing raad.

4.2 Schrappingen

Hof van Discipline, 15 januari 2018, 170301, ECLI:NL:TAHVD:2018:2

Dekenbezwaar en verzoek 60b Advocatenwet. Het dekenbezwaar houdt in dat verweerder handelt en stelselmatig blijft handelen in strijd met i) artikel 10, 10a en 46 Advocatenwet en ii) artikel 4.4, 4.5, 6.1, 6.5, 6.24 en 6.25 Voda. In hoger beroep betwist verweerder het door de deken in zijn bezwaar gestelde niet. Na de eerdere schorsing heeft verweerder alle gelegenheid gehad om herhaling te voorkomen. Niettemin is verweerder bij voortduring toezeggingen niet nagekomen, heeft hij te weinig opleidingspunten gehaald en is de financiële praktijkvoering uiterst zorgwekkend. Het enkele feit dat verweerder verwacht in 2018 een declaratie te kunnen zenden van omstreeks € 50.000 is onvoldoende voor het vertrouwen dat verweerder zich zal houden aan de regels en verordeningen waaraan advocaten gebonden zijn, te meer nu is gebleken dat verweerder dat ook met intensieve begeleiding van de waarnemend deken in de afgelopen periode niet heeft gedaan. Schrapping. Proceskostenveroordeling. Bekrachtiging.

Hof van Discipline, 15 januari 2018, 170280, ECLI:NL:TAHVD:2018:1

Dekenbezwaar. Hoger beroep tegen de beslissing van de raad van 28 augustus 2017, waarbij verweerder is geschrapd. Het hoger beroep is op 5 oktober 2017 ontvangen en derhalve na de appeltermijn. Verweerder doet een beroep op verschoonbare termijnoverschrijding nu hij binnen 14 dagen na kennisneming van de beslissing beroep heeft ingesteld. Dat beroep wordt verworpen. Daargelaten of de op 28 augustus 2017 aangetekend aan verweerder verzonden beslissing van de raad hem buiten zijn schuld niet heeft bereikt, staat in elk geval vast dat verweerder op 22 september 2017 nog een aantal dagen voor het aflopen van de beroepstermijn de beslissing per mail heeft ontvangen. Verweerder was dus nog in de gelegenheid om tijdig beroep aan te tekenen. Dat hij naar eigen zeggen van 20 tot 26 september 2017 afwezig is geweest en in die periode zijn e-mail niet heeft gelezen komt voor zijn risico: hij behoorde er als advocaat voor te zorgen dat zijn post tijdens enkele dagen afwezigheid werd gelezen, door hemzelf of een waarnemer. Verweerder is mitsdien niet-ontvankelijk in zijn hoger beroep.

Hof van Discipline, 26 januari 2018, 170121, ECLI:NL:TAHVD:2018:6

Dekenbezwaar. Het is een advocaat niet toegestaan om op meer plaatsen kantoor te houden. Verweerder heeft zich daaraan schuldig gemaakt door op 2 plaatsen, zonder ontheffing, kantoor te houden. Verweerder behandelt via een door hem opgezette constructie met diverse door hem (feitelijk) bestuurde vennootschappen, letselschadezaken. Voor de rechtzoekende die zich tot verweerder wendt is de relatie van verweerder tot deze vennootschappen onduidelijk. De vennootschappen hebben een resultaatafhankelijke honorariumafspraken gemaakt. Verweerder had, wetende dat hij binnen het raam van die overeenkomst in zijn hoedanigheid van advocaat belangen van de cliënten zou behartigen, geen medewerking mogen verlenen aan deze voor advocaten niet toegestane resultaatafhankelijke beloningsafspraken. Hetzelfde geldt voor de provisieafspraken die tussen de vennootschappen is gemaakt. Verweerder had het als enig bestuurder in zijn macht om ervan af te zien nu hij wist dat deze provisieafspraken voor een advocaat niet is toegestaan. Het hof legt de maatregel van schrapping op. Verweerder heeft er geen blijk van gegeven dat hij inziet dat hij als advocaat gehouden is de Advocatenwet, de Voda en de Gedragsregels te eerbiedigen en na te leven. Verweerdere handelen als advocaat is voor de cliënt onduidelijk en ondoorzichtig en is ondanks de gevraagde opheldering voor het hof duister gebleven. Het standpunt van verweerder dat hij een hoger doel dient in het belang van de rechtzoekende doet het hof vrezen dat hij zijn handelwijze zal blijven voortzetten. Schrapping. Proceskostenveroordeling. Bekrachtiging.

Hof van Discipline, 5 februari 2018, 170245, ECLI:NL:TAHVD:2018:17

Dekenbezwaar. Verweester heeft zonder opdracht een verzoekschriftprocedure gestart. Dat is tuchtrechtelijk verwijtbaar. Schrapping.

Raad van Discipline Arnhem-Leeuwarden, 26 februari 2018, 17-701, ECLI:NL:TADRARL:2018:12

De deken in Midden-Nederland heeft een dekenbezwaar ingediend tegen een advocaat die sinds november 2015 op het tableau van de Nederlandse Orde van Advocaten staat ingeschreven als artikel 16h-advocaat (advocaat uit een andere lidstaat). Verweerder was daarvoor advocaat in Portugal. De raad is gebleken dat verweerder geen opleidingspunten heeft behaald, geen hoofdelijke omslag over 2016 en 2017 heeft betaald, niet adequaat was verzekerd bij een beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar, niet beschikte over een kantoorhandboek, een kantoorklachtenregeling en evenmin een vervanger had aangewezen en ook geen geheimhoudersnummers had doorgegeven. Daarmee heeft verweerder de ook voor hem toepasselijke bepalingen in de Verordening op de advocatuur geschonden. Vanwege de taalbarrière is vanaf begin 2016 tot indiening van het dekenbezwaar in augustus 2017 sprake geweest van communicatieproblemen met verweerder. Verweerder heeft echter, ondanks de hem herhaaldelijk geboden gelegenheid om alsnog aan zijn verplichtingen te voldoen, nagelaten om aan de deken (tijdig) de gevraagde inlichtingen of reactie te geven en heeft daarmee gedragsregel 37 (oud) geschonden door de deken te belemmeren in zijn toezichthoudende taak. De raad constateert dat verweerder stelselmatig artikel 46 van de Advocatenwet heeft geschonden, in het bijzonder de norm wat een behoorlijk advocaat betaamt. De raad rekent verweerder dit alles zwaar aan, juist omdat van een advocaat mag worden verwacht dat hij zich aan de voor hem geldende regels houdt. Dit alles raakt de kern van het beroep van advocaat. Daarmee hebben zijn gedragingen het vertrouwen in de advocatuur in het algemeen schade toegebracht. Verweerder heeft geen inzicht getoond in het laakbare van zijn handelwijze. De raad komt dan ook tot de conclusie dat verweerder niet in de advocatuur in Nederland thuis hoort en schrappt hem van het tableau.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 5 maart 2018, 18-093/DB/OB/D, ECLI:NL:TADRSHE:2018:22

Advocaat heeft structureel en stelselmatig contante betalingen van cliënten aanvaard zonder nota's, zonder kwitanties af te geven en zonder deze betaling af te dragen aan zijn toenmalig werkgever resp. de Raad voor Rechtsbijstand. Advocaat heeft gehandeld in strijd met de kernwaarden onafhankelijkheid en integriteit. Dekenbezwaar gegrond. Schrapping.

Raad van Discipline Den Haag, 19 maart 2018, 17-1035/DH/DH/D, ECLI:NL:TADRSGR:2018:119

Dekenbezwaar. Verweerder heeft twee kwetsbare cliënten aan hun lot overgelaten. Hij heeft de opdracht om hun zaken te behandelen aangenomen, maar vervolgens (vrijwel) niets gedaan. In de zaak van cliënt C heeft verweerder onvoldoende voortvarendheid betracht, zowel wat de behandeling van de zaak betreft als wat de overdracht van de dossiers betreft. Verweerder heeft jegens C niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt en C, die zowel sociaal als financieel in een noodsituatie verkeerde, aan zijn lot overgelaten. Daarnaast bevatten de dossiers die verweerder na tussenkomst van de deken aan de advocaat van C heeft overgedragen, documenten van andere cliënten en andere dossiers. Verweerder heeft hiermee zijn zorgplicht jegens andere cliënten geschonden en niet de noodzakelijke vertrouwelijkheid betracht. In de kwestie van cliënt K heeft verweerder, na tussenkomst van de deken, beterschap beloofd en toegezegd de zaak alsnog in behandeling te nemen. Opnieuw heeft verweerder niets gedaan voor K.

In beide zaken gaat het om ernstige tekortkomingen jegens burgers die de bijstand van een advocaat hard nodig hadden. Verweerder gaat verder niet zorgvuldig om met procesdossiers en onttrekt zich aan het onderzoek van de deken naar aanleiding van klachten van cliënten. Uit de omstandigheid dat verweerder vorig jaar (on)voorwaardelijk tuchtrechtelijk is veroordeeld, voor zaken die vergelijkbaar zijn met de zaken die in dit dekenbezwaar aan de orde zijn blijkt dat verweerder niet van zins of in staat is om zijn leven te beteren. De mate waarin verweerder zijn cliënten heeft benadeeld en de wijze waarop hij zich aan dekenaal toezicht onttrekt kunnen naar het oordeel van de raad tot geen andere maatregel leiden dan tot die van schrapping van het tableau. De raad ziet - gezien de ernst van de gedragingen - geen aanleiding om deze maatregel op een ander tijdstip dan op de eerste mogelijke datum in te laten gaan.

Hof van Discipline, 9 april 2018, 170303, ECLI:NL:TAHVD:2018:64

Dekenbezwaar. Schrapping. Verweester is in twee instanties veroordeeld tot een gevangenisstraf van aanzienlijke duur. Zij heeft brieven en beschikkingen van gerechtelijke instanties vervalst en het tegenover haar cliënten doen voorkomen dat gigantische bedragen aan depot voor deskundigenonderzoeken, voor advieswerkzaamheden of voor waarborgsommen betaald moesten worden. Verweester heeft facturen met hoge bedragen voor procureurswerkzaamheden vervalst en aan haar cliënten doorbelast, een aan haar door de wederpartij overgemaakt groot depotbedrag niet aan haar cliënt doorbetaald en niet teruggestort, bij een juwelier sieraden gekocht maar deze niet betaald noch teruggegeven. Schending kernwaarden. Het verweer van verweester dat zij ofwel deze

feiten niet zelf heeft gepleegd ofwel dat zij deze feiten wel zelf heeft gepleegd maar onder druk en invloed van haar overleden echtgenoot, kan verweerster tegenover het tuchtrechtelijke verwijt niet baten. Verweerster is als advocaat zeer nauw betrokken geweest bij de omvangrijke fraude op haar eigen kantoor, gedurende vier jaar. Als het verweer van verweerster opgaat, moet in tuchtrechtelijke zin de conclusie worden getrokken dat verweerster geen enkel overzicht en geen controle over haar eigen kantoor had. Het verzoek van verweerster tot aanhouding van de tuchtzaak totdat de Hoge Raad heeft beslist op het cassatieverzoek wordt afgewezen. Ook als de cassatiemiddelen slagen doet dat niet af aan de tuchtrechtelijke verwijtbaarheid van de vaststaande feiten. Bekrachtiging.

Raad van Discipline Amsterdam, 10 april 2018, 17-930/A/NH, ECLI:NL:TADRAMS:2018:66

Klacht over de eigen advocaat. De advocaat heeft geen opdrachtbevestiging aan klagers gestuurd en hen niet geïnformeerd respectievelijk geadviseerd over de goede en kwade kansen van hun zaak. Daarnaast heeft hij klagers niet op de hoogte gehouden van zijn werkzaamheden, niet gereageerd op dringende verzoeken van klagers om contact op te nemen en processtukken niet vooraf in concept aan klagers voorgelegd. Ook heeft de advocaat beroepsfouten gemaakt door na te laten zich tijdig als advocaat voor klagers te stellen, en – nadat een verstekvonnis was gewezen – de verzetdagvaarding niet bij de rechtbank aan te brengen. De raad rekent het de advocaat verder zwaar aan dat hij klagers hierover niet heeft geïnformeerd. Klacht grotendeels gegrond. De raad legt, in verband met samenhang met eerdere tuchtrechtelijke veroordelingen, de maatregel van schrapping op en spreekt voorts ambtshalve uit dat de advocaat niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening hoort.

Hof van Discipline, 20 april 2018, 170287, ECLI:NL:TAHVD:2018:67

Dekenbezwaar. Gegrond. Verweerder is ernstig tekort geschoten in de kwaliteit van de dienstverlening die van hem als een redelijk handelend advocaat verwacht had mogen worden (zie 170288). Verweerder heeft niet meegewerkt aan onderzoek van deken in klachtzaak, waardoor deken wordt belemmerd in toezichthoudende taak. Schrapping. Bekrachtiging.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 11 juni 2018, 17-968/DB/ZWB/D, ECLI:NL:TADRSHE:2018:82

Advocaat wordt verdacht van betrokkenheid bij handel in wapens en verdovende middelen. Strafrechtelijke kwalificatie is niet vereist voor tuchtrechtelijk oordeel. Voorts zijn de kantooradministratie en de praktijkvoering van de advocaat niet in orde. Advocaat heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar en in strijd met kernwaarden van de advocatuur gehandeld.

Dekenbezwaar gegrond. Gelet op de aard en de ernst van de verwijten en gelet op het tuchtrechtelijk verleden van de advocaat is de maatregel schrapping opgelegd.

Raad van Discipline, Den Haag 2 juli 2018, 17-1022/DH/RO, ECLI:NL:TADRSGR:2018:167

Verweerder is op verschillende momenten en manieren jegens klagster tekortgeschoten en heeft haar ernstig benadeeld. Zo heeft verweerder verzuimd griffierecht te betalen in hoger beroep, waardoor de beslissing van de rechtbank waartegen klagster bezwaren had, onherroepelijk is geworden. Daarnaast heeft klagster verweerder verzocht om namens haar een kort geding te voeren, waarvoor verweerder een toevoeging heeft aangevraagd en klagster de eigen bijdrage voldaan. Verweerder heeft vervolgens niets gedaan voor klagster. Ten slotte is verweerder het dossier van klagster kwijtgeraakt en was hij niet bereikbaar voor klagster.

De zwaarwegende tekortkomingen van verweerder jegens klagster tezamen met het tuchtrechtelijk verleden van verweerder leiden ertoe dat alleen de maatregel van schrapping passend en geboden is. Daarnaast ziet de raad grond om een voorwaardelijke boete van € 2.000,- aan verweerder op te leggen, onder de bijzondere voorwaarde dat verweerder binnen 14 dagen een bedrag ad €1.015,-, aan klagster zal vergoeden.

Hof van Discipline, 9 juli 2018, 180056D, ECLI:NL:TAHVD:2018:135

Dekenbezwaar gegrond. Schrapping. De deken is van februari 2015 tot juni 2017 vrijwel voortdurend doende geweest van verweester opheldering te krijgen over onder meer haar kantooradres, haar zakenbestand, de door haar gevolgde opleidingsmaatregelen en haar financiën. Verweester heeft op de vragen van de deken niet, niet volledig of niet met bescheiden onderbouwd gereageerd. Verweester heeft het de deken dan ook stelselmatig en langdurig onmogelijk gemaakt het deken toezicht op haar praktijk uit te voeren. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 9 juli 2018, 180031D, ECLI:NL:TAHVD:2018:137

Dekenbezwaar. Gegrond. Schrapping. Tekort aan opleidingspunten. Verweerder heeft structureel gedurende vele jaren achtereen niet voldaan aan de verplichtingen van de Voda. Bekrachtiging. Proceskostenveroordeling.

Hof van Discipline, 9 juli 2018, 170307, ECLI:NL:TAHVD:2018:129

Dekenbezwaar. Bezwaar betreft het op ongeoorloofde wijze in ontvangst nemen en doorbetalen van contante gelden, het onvoldoende op orde hebben van de financiële administratie, het verrekenen van kosten met derdengelden zonder schriftelijke instemming van cliënt en het niet meewerken aan het dekenonderzoek. De raad heeft het bezwaar gegrond

verklaard en de maatregel van schrapping opgelegd. Het hoger beroep van de advocaat richt zich tegen de maatregel. Het hoger beroep faalt. Verweerder heeft zich gedragen op een wijze die het vertrouwen in de advocatuur op grove wijze heeft beschaamd. Verweerder heeft met name de kernwaarde integriteit geschonden. Voor advocaten die de financiële regels met voeten treden, is binnen de advocatuur geen plaats. Schrapping en kostenveroordeling. Bekrachtiging.

Hof van Discipline, 20 augustus 2018, 170120, ECLI:NL:TAHVD:2018:150

Klacht over eigen advocaat. De deken heeft op verzoek van het hof in de tussenbeslissing (ECLI:NL:TAHVD:2017:267) nader onderzoek ingesteld en van zijn bevindingen verslag gedaan bij het hof over de vraag waaraan het bedrag van € 200.000,- op de derdengeldenrekening van verweerder is gespendeerd. Eindbeslissing: Het hof stelt vast dat verweerder de conclusies van de deken op geen enkele wijze heeft weersproken. Het hof is van oordeel dat verweerder zich doelbewust aan de verplichting om rekening en verantwoording af te leggen heeft proberen te onttrekken door zich van middelen te bedienen om de constatering van de deken te verdoezelen. Door het overboeken van (forse) bedragen van de derdengeldrekening naar de kantoorrekening dan wel privérekeningen van verweerder en zijn kantoorgenoot, waarvoor geen deugdelijke onderbouwing is gegeven, heeft verweerder zijn eigen financiële (privé en kantoor)belang voorop gesteld en niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Verweerder heeft door het overtreden van belangrijke regels in ernstige mate gehandeld in strijd met de kernwaarden (financiële) integriteit en onafhankelijkheid. Schrapping. Proceskostenveroordeling.

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 29 oktober 2018, 18-502/DB/ZWB/D, ECLI:NL:TADRSHE:2018:147

Advocaat was langdurig niet verzekerd voor het risico van beroepsaansprakelijkheid. Advocaat heeft dit voor de deken verzwegen en de CCV op dit punt niet naar waarheid ingevuld. Advocaat is voorts betalingsverplichtingen niet tijdig nagekomen. Dekensbezwaar gegrond. Mede gelet op het tuchtrechtelijk verleden van de advocaat is de maatregel schrapping opgelegd. Vanwege de geringe financiële draagkracht van de advocaat is geen proceskostenveroordeling opgelegd.

Raad van Discipline Amsterdam, 19 november 2018, 18-528/A/A, ECLI:NL:TADRAMS:2018:226

Klacht over de eigen advocaat. De advocaat heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld door klager niet te informeren over het verloop van de procedure en door zich zonder overleg met klager op de dag van de comparitie aan de zaak te onttrekken. De advocaat ten opzichte van klager ernstig tekort-

geschoten in zijn zorgplicht. Hij heeft bovendien niet gereageerd op de klacht van klager, terwijl de deken hem daarom herhaaldelijk heeft verzocht en de raad hem naar behoren heeft opgeroepen om ter zitting te verschijnen. De handelwijze van de advocaat is een ernstige inbreuk op het vertrouwen dat het publiek in de advocatuur als beroepsgroep moet hebben. De advocaat heeft bovendien meerdere tuchtrechtelijke antecedenten. Deze omstandigheden vragen om een zware maatregel, ook al is de advocaat reeds geschrapt van het tableau. De raad legt de maatregel van schrapping op.

**Hof van Discipline, 21 december 2018, 180175D,
ECLI:NL:TAHVD:2018:227**

Dekenbezwaar. Verweerder is zakelijke banden aangegaan met (veroordeelde) criminelen en is in dat verband aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij criminele activiteiten. Verweerder heeft in dit verband minst genomen de schijn gewekt dat hij is optreden als facilitator van criminele activiteiten. Bekräftiging beslissing van de raad, schrapping. Proceskostenveroordeling.

mr. A.D. Kiers-Becking
mr. J.R. Krol
mr. H. van Loo
mr. A.J. Louter
mr. J.H.J.M. Mertens-Steeghs
mr. E.J. Numann
mr. J.M. Rowel-van der Linde
mr. W.A.M. van Schendel
mr. T.E. van der Spoel
mr. R. Verkijk
mr. G.J. Visser
mr. M.A. Wabeke
mr. M.L. Weerkamp

mr. J.H. Brouwer
mr. E.L. Pasma
mr. L. Ritzema
mr. J.M. Atema
mr. R.H. Broekhuijsen
mr. G.C. Endedijk
mr. N.H. van Everdingen
mr. H.J. de Groot
mr. I.P.A. van Heijst
mr. J. Italianer
mr. M. Pannevis
mr. C.A.M.J. Raymakers
mr. J.A. Schaap
mr. G.J.L.F. Schakenraad
mr. E.M. Soerjatin
mr. B. Stapert
mr. V. Wolting
mr. A.A.H. Zegers

Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid
Plv. kroonlid

Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat

Raad van Discipline Amsterdam

(arrondissementen Amsterdam en Noord-Holland)

Naam

mr. Q.R.M. Falger
mr. drs. J. Blokland
mr. E.J. van der Molen
mr. D.H. Steenmetser-Bakker
mr. C.L.J.M. de Waal
mr. P.M. Wamsteker

mr. E.C. Gelok
mr. A.S. Kamphuis
mr. N.M.N. Klazinga
mr. P. van Lingen
mr. R. Lonterman
mr. E.M.J. van Nieuwenhuizen
mr. C.C. Oberman
mr. H.B. de Regt
mr. B.J. Sol
mr. S. Wieberdink
mr. C. Wiggers
mr. S. van Andel
mr. A. de Groot
mr. G. Kaaij
mr. H.C.M.J. Karskens
mr. J.M. van de Laar
mr. M. Middeldorp
mr. L.H. Rammeloo
mr. E.J.M. van Rijckevorsel-Teeuwen
mr. M.W. Schüller
mr. K. Straathof

mr. S. van Excel
mr. P.J. Verdam
mr. N.M.K. Damen
mr. C.C. Horrevorts
mr. M.A.H. Verburgh

Funcie

Voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter

Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat

Griffier
Plv. griffier
Zittingsgriffier
Zittingsgriffier
Zittingsgriffier

Raad van Discipline Arnhem-Leeuwarden

(arrondissementen Gelderland, Midden-Nederland, Noord-Nederland, Overijssel)

Naam

mr. M.F.J.N. van Osch
 mr. A.R. Creutzberg
 mr. A.H.M. Dölle
 mr. F.P. Dresselhuys-Doeleman
 mr. K.H.A. Heenk
 mr. R.A. Steenbergen
 mr. J.R. Veerman
 mr. A.E. Zweers

Functie

Voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter
 Plv. voorzitter

mr. J.H. Brouwer
 mr. P.J.F.M. de Kerf
 mr. W.H. Kesler
 mr. H.Q.N. Renon
 mr. H.J.P. Robers
 mr. M.J.J.M. van Roosmalen
 mr. G.J. van der Veer
 mr. E.H. de Vries
 mr. E.A.C. van de Wiel
 mr. G.R.M. van den Assum
 mr. A.D.G. Bakker
 mr. E. Bige
 mr. A.T. Bolt
 mr. F.L.M. Broeders
 mr. G.W. Brouwer
 mr. R.J.A. Dil
 mr. H. Dulack
 mr. J.A. Holsbrink
 mr. M.I. van Kalmthout
 mr. F. Klemann
 mr. G.E.J. Kornet
 mr. A.H. Lanting
 mr. K.F. Leenhouts
 mr. R.P.F. van der Mark
 mr. C.W.J. Okkerse
 mr. M.A. Pasma
 mr. N.H.M. Poort
 mr. L.A.M.J. Pütz

Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat
 Plv. lid-advocaat

mr. H.H. Tan
mr. B.E.J.M. Tomlow
mr. M.W. Veldhuijsen
mr. P.P. Verdoorn
mr. A.M.T. Weersink
mr. P.S. van Zandbergen
mr. A.S.M. Zweerman-Oude Breuil

Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat

mr. M.M. Goldhoorn
mr. L.M. Roorda
mr. J.M.G. Kuin-van den Akker
mr. D.C. van der Kwaak-Wamelink
mr. A.M. van Rossum

Griffier
Plv. griffier
Zittingsgriffier
Zittingsgriffier
Zittingsgriffier

Raad van Discipline Den Haag

(arrondissementen Den Haag, Rotterdam)

Naam

mr. M.F. Baaij
mr. C.H. van Breevoort-de Bruin
mr. M.P.J.G. Göbbels
mr. G.A.F.M. Wouters

mr. P.O.M. van Boven-de Groot

mr. J.G. Colombijn-Broersma

mr. L.P.M. Eenens

mr. R. de Haan

mr. T. Hordijk

mr. M.F. Laning

mr. H.E. Meerman

mr. A.J.N. van Stigt

M. Aukema

mr. M.G. van den Boogerd

mr. P.S. Kamminga

mr. J.H.M. Nijhuis

mr. P.J.E.M. Nuiten

mr. A.B. van Rijn

mr. P.C.M. van Schijndel

mr. C.A. de Weerd

mr. P. Rijpstra

mr. M. de Klerk

mr. R. Oranje-Jorna

mr. A. Schaberg

mr. A. Tijs

mr. N.M. van Trijp

mr. D.L. van Lijf

mr. M.M.C. van der Sanden

Functie

Voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Plv. lid-advocaat

Griffier

Plv. griffier

Plv. griffier

Zittingsgriffier

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch

(arrondissementen Oost-Brabant, Limburg, Zeeland-West-Brabant)

Naam

mr. W.E.A. Gimbrère-Straetmans
mr. A.G.M. Zander
mr. P.H. Brandts
mr. M.M.T. Coenegracht
mr. M.E. Bartels
mr. G.J.E. Poerink
mr. M.T. van Vliet
mr. J.D. Streefkerk

Funcie

Voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter
Plv. voorzitter

mr. J.D.E. van den Heuvel
mr. drs. W.H.N.C. van Beek
mr. L.W.M. Caudri
mr. R.J.H. van den Dungen
mr. A.L.W.G. Houtakkers
mr. S.A.R. Lely
mr. H.C.M. Schaeken
mr. A. Groenewoud
mr. L.R.G.M. Spronken
mr. J.B. de Meester
mr. A.J.F. van Dok
mr. L.J.G. de Haas
mr. U.T. Hoekstra
mr. N.M. Lindhout-Schot
mr. A.A.M. Schutte
mr. W.A.A.J. Fick-Nolet

Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat
Plv. lid-advocaat

mr. I.J.M. Huysmans-van Opstal
mr. Th.H.G. Huber-van de Langenberg
mr. C. van den Reek

Griffier
Plv. griffier
Zittingsgriffier

De (plaatsvervangend) voorzitters, leden en griffiers van een raad van discipline zijn plaatsvervangers bij de andere raden van discipline.

66 instelling colleges in 2018

Links en informatie

www.hofvandiscipline.nl
www.raadvandiscipline.nl
www.radenvandiscipline.nl

Uitspraken: www.tuchtrecht.nl

Persvoorlichting:

mr. A.Tijs

info@tuchtcollegesadvocatuur.nl; telefoon 088-2053725

Colofon

Eindredactie:

mr. M.F. Baaij, voorzitter Raad van Discipline Den Haag (tot 1 maart 2019)

mr. W.E.A. Gimbrère-Straetmans, voorzitter Raad van Discipline
's-Hertogenbosch

mr. G.A.F.M. Wouters, voorzitter Raad van Discipline Den Haag
(vanaf 1 maart 2019)

Mevr. A.T. Dries, griffiemedewerker Raad van Discipline Arnhem - Leeuwarden

mr. A.M. Cornelisse-van den Berk, manager SOTA

Met dank aan:

De griffiers en griffiemedewerkers van de tuchtcolleges.

Vormgeving:

Opmeer papier pixels projecten, Den Haag

